

Białystok, 09.10.2023 r.

Zn. spr.: ZU.6004.4.2023

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W BIAŁYMSTOKU**

**PROTOKÓŁ Z POSIEDZENIA
KOMISJI ZAŁOŻEŃ PLANU**

określający

**ZAŁOŻENIA DO SPORZĄDZANIA PROJEKTU
PLANU**

**URZĄDZENIA LASU
W NADLEŚNICTWIE SUPRAŚL**

na okres 1.01.2026 – 31.12.2035

Supraśl, 31 maja 2023r.

A. WYTYCZNE W SPRAWIE ORGANIZACJI PRAC URZĄDZENIOWYCH

Projekt planu urządzenia lasu opracowany zostanie wg Instrukcji Urządzenia Lasu (Zarządzenie nr 55 Dyrektora Generalnego LP z dnia 21.11.2011r. w sprawie „Instrukcji Urządzenia lasu” z późn. zmianami).

Protokół sporządzono zgodnie z §126 ww. Instrukcji.

Lista obecności stanowi załącznik do protokołu.

Wykonawca projektu planu urządzenia lasu (PUL) zostanie wyłoniony w drodze przetargu zgodnie z Ustawą Prawo Zamówień Publicznych. Załącznikiem opisu przedmiotu zamówienia będzie Protokół z posiedzenia Komisji Założeń Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa. Posiedzenie Komisji Założeń Planu (KZP) Nadleśnictwa Supraśl odbyło się w dniu 31 maja 2023 r. Na podstawie referatu Nadleśniczego i po przeprowadzonej dyskusji, Komisja opracowała założenia do projektu planu urządzenia lasu i prognozy oddziaływania tego planu na środowisko i obszary Natura 2000.

A.1 PRACE SIEDLISKOWE

Prace glebowo-siedliskowe w Nadleśnictwie Supraśl wykonane zostały w latach 2004-2005 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Białymstoku według stanu na 01.01.2006 r. Na podstawie prac terenowych sporządzono operat oraz mapy glebowo-siedliskowe, które służą planowaniu sposobu użytkowania i odnowienia lasu. Szczegółowe skartowanie oraz opisanie siedlisk jest dokonywane w cyklach nie krótszych, niż 30 lat. W roku 2023 w nadleśnictwie rozpoczęto się prace glebowo-siedliskowe, a w zależności od ich postępu zebrane dane zostaną wykorzystane przy sporządzaniu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa w uzupełnieniu danych z roku 2006, jako materiał pomocniczy do prac taksacyjnych.

W związku ze znacznymi różnicami występującymi w powierzchniach siedlisk przyrodniczych z Załącznika 1 Dyrektywy Siedliskowej pomiędzy obowiązującym Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska – PLH200006, a obowiązującym Programem Ochrony Przyrody - nadleśnictwo widzi potrzebę weryfikacji i aktualizacji siedlisk przyrodniczo cennych dla Unii Europejskiej, występujących na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo. Lokalizacje i zasięgi siedlisk dla obszarów Natura 2000 z zatwierdzonymi Planami Zadań Ochronnych dostępne są w postaci warstwy mapy numerycznej.

Siedliska przyrodnicze o Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej występujące na gruntach Nadleśnictwa Supraśl, określone w POP i PZO przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej występujące na gruntach Nadleśnictwa Supraśl

Lp.	Nazwa siedliska	Kod	Pow. z POP [ha]	Pow. wymienione w zatwierdzonym PZO [ha]
1	2	3	4	5
1	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	6410	Nie	1,00
2	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510	83,98	2,32
3	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7110*	1,12	4,83
4	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	7140	3,85	2,58
5	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i>	9170	2995,06	1691,75
6	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	91D0*	875,63	1182,39
7	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	91E0*	122,02	224,74
8	Nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	Nie	6,33
9	Ziołorośla nadrzeczne	6430	Nie	0,01
10	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	3150	7,51	Nie
Razem			4089,07	3115,95

* siedliska priorytetowe

** dane z inwentaryzacji siedlisk w Ostoi Knyszyńskiej PLH200006 otrzymane z RDOŚ Białystok.

A.2 Prace Przygotowawcze

A.2.1 Zebranie i zestawienie danych o obszarach chronionych w nadleśnictwie i funkcjach lasu, z uwzględnieniem obszarów Natura 2000 wyznaczonych na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie

Powierzchniowe i punktowe obiekty chronione zostaną przyjęte zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ), uzupełnionymi o informacje z nadleśnictwa oraz zebrane przez Wykonawcę.

Na terenie Nadleśnictwa Supraśl znajdują się:

1. Obszary Natura 2000:

- Puszcza Knyszyńska PLB200003,
- Ostoja Knyszyńska PLH200006,

Obydwa obszary Natura 2000 posiadają zatwierdzone Plany Zadań Ochronnych (PZO). Zapisy zatwierdzonych PZO ze szczególnym uwzględnieniem działań ochronnych, zostaną uwzględnione w opracowywanym Planie Urządzenia Lasu dla nadleśnictwa. Materiały dostępne są w postaci warstw mapy numerycznej, natomiast konieczne jest zestawienie tabelaryczne działań ochronnych do wydziełów leśnych, jak również na płatach siedlisk przyrodniczych przebiegających niezależnie od wydziełów.

Wykonawca uwzględni wyniki inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych, wykonanej w obszarze Natura 2000 Ostoja Knyszyńska PLH2000006, w ramach realizowanego przez RDOŚ w Białymstoku projektu POIS pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych (POIS.02-04.00-00- 0191/16-07)”, gdyż dane te będą podstawą do sporządzenia nowego PZO.

2. Rezerwaty przyrody:

Szczegółowy opis zawiera Tabela 2.

Tabela 2. Rezerwaty przyrody w Nadleśnictwie Supraśl

Nazwa rezerwatu	Pow. w zarządzie n-ctwa stan na 31.12.2022 [ha]	Nazwa własna aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Rodzaj rezerwatu	Cel ochrony rezerwatu
Budzisk	145,41	Zarządzenie Nr 7/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Budzisk" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1103)	Leśny	Zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej z naturalnymi zbiorowiskami leśnymi, torfowiskowymi, łąkowymi i źródłiskowymi.
Stare Biele	256,20	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Stare Biele" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 996)	Leśny	Zachowanie cennych fragmentów Puszczy Knyszyńskiej, obejmujących dobrze wykształcone zbiorowiska roślinne z szeregiem roślin chronionych i rzadkich, oraz zachowanie kompleksów bagien i zarastających łąk będących ostoją zwierząt.
Krzemienne Góry	79,27	Zarządzenie Nr 10/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Krzemienne Góry" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. .poz. 1106)	Leśny	Zachowanie zbiorowisk leśnych typowych dla Puszczy Knyszyńskiej, występujących na wale kemowym.
Stara Dębina	33,54	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Stara Dębina" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 995)	Leśny	Zachowanie starodrzewu dębowego, występującego na siedlisku lasu mieszanego oraz stanowisk dębu bezszypułkowego na północnej granicy jego zasięgu.
Surażkowo	137,64	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Surażkowo" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 997, z późn. zm. z 2015 r. poz. 2052)	Leśny	Zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej, obejmującego liczne zbiorowiska leśne o wysokim stopniu naturalności ze znacznym udziałem leśnych zbiorowisk torfowiskowych.
Woronicza	136,61	Zarządzenie Nr 13/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Woronicza" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1109)	Leśny	Zachowanie doliny, strumienia oraz przyległych wzniesień morenowych wraz z występującymi tu licznymi, charakterystycznymi dla tego regionu zbiorowiskami roślinnymi, jak też chronionych i rzadkich gatunków roślin.
Międzyrzecze	250,20	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Międzyrzecze" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 994)	Leśny	Zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej, odznaczającego się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz występowaniem licznych źródeł, dobrze wykształconych, charakterystycznych dla tego obszaru zbiorowisk roślinnych, jak też wielu

				chronionych gatunków roślin.
Jałówka	277,45	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Jałówka" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 992)	Leśny	Zachowanie cennego fragmentu Puszczy Knyszyńskiej, obejmującego charakterystyczne dla jej obszaru układy geomorfologiczne i wyróżniającego się bogactwem zbiorowisk roślinnych.
Krasne	85,04	Zarządzenie Nr 9/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Krasne" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 1105)	Leśny	Zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej, obejmującego dobrze wykształcone zbiorowiska leśne, głównie z grupy borów i borów mieszanych.
Bahno w Borkach	289,87	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Bahno w Borkach" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 991)	Torfowiskowy	Zachowanie cennych, dobrze wykształconych zbiorowisk torfowiskowych o charakterze borealnym, odznaczających się bogactwem flory roślin naczyniowych i mszaków oraz występowaniem dużej liczby gatunków chronionych.
Kozłowy łąg	140,54	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Kozłowy łąg" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r. poz. 993)	Torfowiskowy	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych rozległego torfowiska niskiego w początkowym stadium sukcesji leśnej.

Rezerwat przyrody „Budzisk” posiada powierzchnię całkowitą 341,00 ha (z czego pod zarządem Nadleśnictwa Supraśl znajduje się 145,41ha). Pozostała część rezerwatu znajduje się na gruntach Nadleśnictwa Czarna Białostocka, a także należy do innych form własności.

Dla rezerwatów Surążkowo i Stara Dębina w trakcie opracowywania są plany zadań ochronnych. W wypadku zakończenia nad nimi prac należy je uwzględnić w nowym PUL

3. Obszary chronionego krajobrazu:

Tabela 3. Obszary chronionego krajobrazu w Nadleśnictwie Supraśl

Nazwa obszaru chronionego krajobrazu	Pow. w zarządzie n-ctwa stan	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis
Wzgórze Sokólskie	2,20	Uchwała Nr XXIII/204/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu "Wzgórze Sokólskie" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 1505), zm. Uchwałą Nr IV/22/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Wzgórze Sokólskie" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r. poz.5413).	Czynna ochrona ekosystemów obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej terenów rozciągających się na wschód od Puszczy Knyszyńskiej, wyróżniających się rzeźbą terenu, wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.

4. Parki krajobrazowe:

Nadleśnictwa Supraśl znajduje się w zasięgu terytorialnym Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Witolda Sławińskiego. Szczegółowy opis zawiera Tabela 4.

Tabela 4. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej

Nazwa parku krajobrazowego	Pow. w zarządzie n-ctwa	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego z siedzibą w Supraślu	16 816,69	Uchwała Nr XXIII/201/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl z 2016 r. poz. 1502) oraz UCHWAŁA NR XIV/149/19 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO z dnia 28 października 2019 r. zmieniająca uchwałę w	Celem ochrony Parku jest 1) ochrona zasobów przyrody Puszczy Knyszyńskiej obejmująca ekosystemy leśne, bagienne, dolin rzecznych oraz inne cenne obszary; 2) zachowanie

		sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego Dz. Urz. Woj. Podl. z 2019 r. poz. 5177)	chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt; 3) ochrona wartości historyczno - kulturowych Parku; 4) ochrona krajobrazu Parku; 5) rozwijanie turystyki i rekreacji Parku; 6) tworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej.
--	--	---	--

Park Krajobrazowy obecnie nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Aktualnie obowiązujące uchwały: Nr XXIII/201/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 1502) oraz NR XIV/149/19 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 28 października 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2019 r. poz. 5177)- dotyczą weryfikacji, wyznaczenia i aktualizacji granic Parku i jego otuliny oraz wprowadzenia obowiązujących zakazów na terenie Parku.

5. Lasy ochronne:

Powierzchnia lasów ochronnych wynosi 14385,06 ha (z decyzji Ministra Środowiska znak: DLP-I.612.3.2015/LP z dnia 24.12.2015 r.)

Wg obrębów leśnych udział lasów ochronnych przedstawia się następująco:

- Supraśl – 6480,7 ha;
- Sokółka – 7904,28 ha

W ich skład wchodzi:

- a) Rezerваты przyrody stanowiące łącznie 1 831,77
- b) Lasy ochronne ogólnego przeznaczenia:
  - lasy wodochronne – 2 026,94 ha,
  - lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – 14 301,69 ha,

- lasy stanowiące ostoje zwierząt i grzybów podlegających ochronie gatunkowej – 312,90 ha

b) Lasy ochronne specjalnego przeznaczenia.

- lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne – 88,87 ha,
- lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych – 473,27 ha
- lasy uzdrowiskowe- 6 907,02 ha.

Suma nie uwzględnia nakładania się różnych kategorii ochronności (zachodzi multiplikacja powierzchni ochronnych).

Komisja wnioskuję o wykonanie:

1. weryfikacji siedlisk przyrodniczych wykazanych podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w latach 2006-2007,
2. weryfikacji osobliwości przyrodniczych i kulturowych (płaty roślin chronionych; miejsca występowania gatunków zwierząt chronionych; pomników przyrody; cmentarzy, mogił, bunkrów),
3. uwzględnienia w PUL oraz POP nowo powstałych form ochrony przyrody (powołanych odpowiednimi decyzjami zarządzającego lasami lub uprawnionych organów właściwych do spraw ochrony przyrody, do dnia 30.06.2024 r.) i lasów referencyjnych
4. aktualizacji obowiązującej decyzji w sprawie uznania lasów za ochronne w związku ze zmianami kategorii ochronności wynikłych w trakcie taksacji. Do kategorii lasów stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody zostaną włączone siedliska przyrodnicze w całości z obszaru Natura 2000, powierzchniowe stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej oraz zaktualizowane ostoje zwierząt chronionych. Wykonawca przygotowuje wstępną dokumentację do wniosku o uznanie lasów za ochronne (wykazy szczegółowe, mapy przeglądowe dla obrębów leśnych i wg gmin). Materiały zostaną przekazane Zleceniodawcy na dzień odbioru terenowych prac urządzania lasu. Mapy należy przekazać w formie plików PDF i warstw SHP. Drzewostany czasowo wyłączone z użytkowania głównego zostaną zaktualizowane, w uzgodnieniu z nadleśnictwem, po zakończeniu prac terenowych. Zestawienie zostanie zamieszczone w Programie Ochrony Przyrody. W stosunku do lasów wyłączonych z użytkowania należy w całym projekcie planu używać zwrotu „drzewostany czasowo wyłączone z użytkowania głównego” (§8 pkt. 1.3 IUL).
5. uwzględnienie zapisów zatwierdzonych PZO dla obszarów Natura 2000.
6. uwzględnienie ustaleń Zespołu Lokalnej Współpracy dotyczących zasięgu i lokalizacji lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie PGL LP (Zarządzenie nr 58 DGLP z

dnia 5.07.2022r). Informacja powinna zostać przekazana Wykonawcy najpóźniej do 30.08.2024r.

Obszarem na którym koncentruje się uwaga społeczności lokalnej, turystów a także kuracjuszy przebywających w uzdrowisku są lasy otaczające miasteczko Supraśl. Są one wykorzystywane jako miejsce zbioru jagód i grzybów a także rekreacji i wypoczynku. Intensywność korzystania z tego obszaru jest bardzo wysoka, szczególnie w sezonie wakacyjnym. W Supraślu zbiegają się szlaki turystyczne piesze i rowerowe, a w lasach przyległych do miasteczka wyznaczono trasy biegów narciarskich i Nordic Walking. Atrakcyjność terenu wpływa na znaczną ilość organizowanych tu zawodów sportowych: biegowych, narciarskich i rowerowych (MTB). Do Supraśla przylega też obszar udostępniony w ramach programu „Zanocuj w lesie”. Wokół Supraśla znajduje się infrastruktura turystyczna nadleśnictwa: miejsca odpoczynku z wiatami i miejscami ogniskowymi oraz miejsca postoju pojazdów.

Wstępnie przyjęto, że obszar szczególnie ważny dla realizacji celów społecznych w przybliżeniu pokrywa się ze strefami A i B uzdrowiska Supraśl. Lasy znajdujące się w strefie A w praktyce nie wymagają zmian w podejściu, gdyż już podlegają ograniczeniom określonym w ustawie z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. 2005 Nr 167 poz. 1399) o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych. Zabrania się tu wycięcia drzew leśnych z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych. Modyfikacji natomiast będzie musiało ulec prowadzenie gospodarki leśnej w strefie B, w której ww. ustawa dopuszcza pozyskanie drewna. Niezbędne będzie wypracowanie rozsądnego kompromisu mającego na celu prowadzenie gospodarki leśnej w sposób niepowodujący gwałtownych zmian w krajobrazie. Tam, gdzie będzie to możliwe, należy zastosować rębnie złożone z długim okresem odnowienia. Problemem jest przewaga na tym obszarze siedlisk borowych z dominującą w składzie gatunkowym sosną.

Bezwzględny priorytetem będzie zapewnienie bezpieczeństwa. Podczas prowadzenia prac gospodarczych zwracana będzie szczególna uwaga na różnicowanie struktury drzewostanu oraz maksymalne wykorzystanie powstających odnowień naturalnych. Podstawową modyfikacją gospodarki leśnej powinno być również prowadzenie prac gospodarczych poza sezonem turystycznym, a przy drogach formowanie stref przejściowych. Zabiegi hodowlane powinny w głównej mierze być podporządkowane utrzymaniu trwałości lasu oraz kształtowaniu krajobrazu. Kępy starych drzew pozostawiane do naturalnego rozpadu należy lokalizować w bezpiecznej odległości od dróg i zabudowań.

A.2.2 Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz programów ochrony środowiska

Zgodnie z § 9 Instrukcji u.l. Nadleśniczy w referacie przedstawił rozdział pod tytułem „Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu, dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska”.

Wykonawca w referacie na NTG uwzględni zapisy dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody określone w planach i studiach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz programach ochrony środowiska ze wskazaniem polityki przestrzennej. Po akceptacji NTG w projekcie planu urządzenia lasu należy zamieścić podrozdział „Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu, dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska” na dzień obowiązywania Planu Urządzenia Lasu.

A.2.2.1. Ogólne dane o planach zagospodarowania przestrzennego

Nadleśnictwo Supraśl w swoim zasięgu terytorialnym posiada grunty na terenie województwa podlaskiego, w dwóch powiatach, białostockim i sokólskim, obejmujących teren sześciu gmin tj. Gródek, Miasto Supraśl, Supraśl, Wasilków, Sokółka i Szudziałowo.

Wiodącym dokumentem planistycznym określającym ramy zagospodarowania przestrzennego w województwie podlaskim jest plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 roku. Plan ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak będąc wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa, odgrywa bardzo istotną rolę w gospodarowaniu przestrzenią.

Kolejnymi kluczowymi dokumentami są:

- Strategia rozwoju województwa podlaskiego 2030 (Sejmik Województwa Podlaskiego, Białystok, 27 kwietnia 2020 r.).
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2024 r.

Wszystkie te dokumenty określają cele, zasady, struktury zagospodarowania przestrzennego oraz lokalizacje inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim oraz priorytetowym dla UE.

Na obszarze zarządzanym przez Nadleśnictwo sporządzono bądź są w trakcie opracowywania również plany niższego rzędu dotyczące powiatu i gmin:

1. Program rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2023-2030 – w trakcie opracowania,
2. Strategia rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2015-2025 (Rada Miejska w Szudziałowie, 2015),
3. Strategia oraz program budowy marki Uzdrowiska Supraśl (Warszawa 2004),
4. Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Sokółka na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 (Sokółka 2021),
5. Program ochrony środowiska Gminy Gródek na lata 2023-2026 (Rada Gminy Gródek, 2022),
6. Program ochrony środowiska dla Gminy Wasilków na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 r. (Rada Miejska w Wasilkowie 2021),
7. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Supraśl (uchwała Rady Miejskiej nr XXXI/391/2021 z 29 listopada 2021 r.),
8. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gródek (Gródek 2002),
9. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Wasilków (uchwała Rady Miejskiej nr XLIII/400/2021 z 26 sierpnia 2021 r.),
10. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Sokółka (uchwała Rady Miejskiej LXIII/408/22 z 21 grudnia 2022 r.),
11. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szudziałowo (uchwała Rady Gminy nr XII.71.2011 z 6 grudnia 2011 r.).

Wspólnym mianownikiem tych dokumentów jest wysoko oceniona wartość środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem cennych przyrodniczo obszarów chronionych. Zasada zagospodarowania dotycząca lasów odbywa się poprzez cele: ekologiczne, produkcyjne i społeczne.

Jako priorytetowe uznano:

- szanse rozwoju turystyki i wypoczynku,
- szanse rozwoju sektora produkcyjnego,
- rozwój rolnictwa,

- rozwój infrastruktury drogowej,
- rozwój sieci teleinformatycznej,
- rozwój sieci energetycznych z uwzględnieniem OZE,
- sferę społeczną.

Ogólnie zagrożenia sformułowane są poprzez:

- wzrost ruchu w obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej – bez technicznych zabezpieczeń sanitarnych,
- presja zabudowy rekreacyjnej, zwłaszcza letniskowej,
- zanieczyszczenia obszarów turystycznych pozbawionych infrastruktury technicznej,
- sukcesje roślinne w wyniku obniżenia lustra wody na terenach bagiennych oraz ograniczenia w koszeniu łąk,
- zmiana kategorii użytkowania gruntów z pominięciem *Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.2004 Nr 121 poz.1266)*.
- pożary, nadmierna penetracja zbieraczy runa i kłusownictwo,

Bardzo ważnym dokumentem dla Nadleśnictwa Supraśl będzie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części gminy Supraśl w obszarze obejmującym strefę A uzdrowiska Supraśl, który jest w trakcie opracowywania. Strefa A uzdrowiska obejmuje swoim zasięgiem 384 ha gruntów Nadleśnictwa Supraśl. Miejscowy plan zagospodarowania jako akt prawa miejscowego wskaże dalszy kierunek przeznaczenia tego obszaru.

Ustalenia przeznaczenia terenów oraz określenie sposobów ich zagospodarowania i zabudowy na obszarze gmin powinny być zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W części przypadków gminy posiadają fragmentaryczne opracowania dla MPZP poszczególnych miejscowości, w których brak jest konkretnych zapisów dotyczących lasów i ochrony przyrody. Na gruntach nieobjętych MPZP gminy wydają decyzje o warunkach zabudowy na wniosek osób zainteresowanych ustaleniem możliwości w zakresie realizacji inwestycji budowlanych.

A.2.2.2. Ogólne dane o planach zagospodarowania przestrzennego

Zagospodarowanie przestrzenne na poziomie województwa.

Założenia polityki zagospodarowania przestrzennego dotyczące gospodarki leśnej na obszarze województwa zawarte są w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Uchwała nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017r.).

Planowana realizacja celu „Osiągnięcia i utrzymania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej i walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów” – będzie realizowana poprzez: racjonalne gospodarowanie wodami i lasami (s. 5).

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego* określone zostały również zasady i kierunki gospodarowania lasami województwa:

Zasady użytkowania i zagospodarowania lasów obejmować będą (s. 240):

- a) zapewnienie opieki państwa nad lasami wszystkich form własności i ustanowienie nadzoru nad przestrzeganiem prawidłowych metod gospodarowania, opartych na zasadach trwale zrównoważonego rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej (ekologicznej, produkcyjnej i społecznej),
- b) dostosowywanie koncepcji zagospodarowania i użytkowania lasów do przyrodniczych, gospodarczych i społecznych warunków funkcjonowania gospodarstwa leśnego, z priorytetem naturalnego i półnaturalnego kierunku hodowli lasu, preferującego rębnie złożone i wykorzystanie odnowień naturalnych,
- c) promowanie i ochronę różnorodności biologicznej w całym procesie zarządzania i gospodarowania lasami,
- d) opracowywanie i wdrażanie studiów teoretycznych i doświadczalnych nad nowym modelem lasu, uwzględniającym wpływ czynników losowych na gospodarstwo leśne (w miejsce dotychczasowego modelu determinującego schematyczną organizację przestrzenną i czasową drzewostanów, w celu zwiększania doraźnych dochodów),

Kierunki gospodarowania lasami obejmować będą:

- a) rehabilitację i restytucję ekosystemów leśnych, głównie przez przebudowę, na odpowiednich siedliskach, drzewostanów jednogatunkowych na mieszane oraz na drodze zabiegów biomelioracyjnych,
- b) regenerację drzewostanów zdewastowanych i zaniedbanych w lasach prywatnych, a następnie ich rehabilitację ekologiczną,

- c) wyłączenie z funkcji produkcyjnej lasów o charakterze zbliżonym do pierwotnego, zasługujących na ochronę prawną lub objęcie zasadami gospodarstwa specjalnego,
- d) utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych wdrażających nowoczesne, proekologiczne zasady gospodarowania w lasach,
- e) zwiększanie powierzchni leśnej w województwie, mającej na celu przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej poprzez zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków przyrodniczo-krajobrazowych i potrzeb różnorodności biologicznej,
- f) ochronę gruntów leśnych przed zmianą funkcji na nieleśną, z uwzględnieniem: czynników położenia, arealu oraz struktury terenów przewidzianych do zmiany przeznaczenia, przy szczególnym wyróżnieniu lasów położonych w granicach administracyjnych miast oraz w odległości do 10 km od granic miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców (Białystok), z wyjątkiem zmian przeznaczenia na potrzeby realizacji niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
- g) wprowadzanie systemów zadrzewień, zakrzewień i plantacji drzew, jako ważnego substytutu lasu w rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dodatkowego źródła surowca drzewnego, z priorytetem gruntów marginalnych.

A.2.3 Sprawdzenie kompletności i poprawności danych z zakresu ewidencji gruntów, przekazywanych przez nadleśniczego wykonawcy projektu planu urządzenia lasu

Nadleśniczy zgodnie z Zarządzeniem nr 13 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 20 marca 2017 r. przekaze wykonawcy dane, na które składać się będą:

- zaimportowana baza materiałów źródłowych SILP w postaci geobazy programu Taksator,
- (opis taksacyjny, ewidencja gruntów i LMN) wg stanu na 1 stycznia 2024 r.,
- aktualna mapa ewidencyjna gruntów (warstwa działek, użytków, punktów granicznych) w formie cyfrowej,
- rejestr gruntów w formie cyfrowej dla nadleśnictwa wg stanu na 1 stycznia 2024 r., który będzie wydrukowany i potwierdzony przez nadleśniczego.

Przekazanie danych na potrzeby projektu PUL nastąpi zgodnie z metodyką wg pisma DGLP ZU-7019-28/14 z dnia 26.05.2014 r.

Rejestr Gruntów prowadzony jest zgodnie z Zarządzeniem nr 2 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 10 stycznia 2019 r. i jest zgodny z ewidencją powszechną.

Opracowana mapa ewidencyjna Nadleśnictwa jest zgodna w zakresie:

- konturów działek ewidencyjnych, jak też użytków gruntowych z zasobem znajdującym się w ewidencji gruntów i budynków prowadzonych przez Starostę,
- współrzędne punktów granicznych są zgodne z zasobem znajdującym się w ośrodkach dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej.

Zmiany zachodzące w stanie posiadania aktualizowane są na bieżąco zarówno w części opisowej (rejestr gruntów) jak i kartograficznej (SLMN).

Wszelkiego rodzaju zmiany ewidencyjne (przejęcia, przekazania, sprzedaże, zmiany klasyfikacji i rodzaju użytków) należy wstrzymać w ostatnim półroczu obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu. Zapobiegnie to ewentualnym różnicom między danymi zawartymi w planie a powszechną ewidencją oraz pozwoli wykonawcy projektu planu na uwzględnienie zmian.

Podobne przekazanie odbędzie się w postaci udostępnienia możliwości wprowadzenia danych inwentaryzacyjnych i opracowania nowych opisów w programie WebTaksator pod warunkiem uzyskania jego pełnej funkcjonalności.

Zaktualizowany rejestr gruntów zostanie przekazany Wykonawcy nie później niż 28.02.2025r.

A.3 Przekazanie bazy danych SILP dla potrzeb planu urządzenia lasu, w tym zaktualizowanie danych geometrycznych i opisowych oraz decyzja w sprawie wstrzymania obrotu gruntami

Nadleśnictwo przekaże, wg obowiązujących zasad, istniejącą bazę SILP-LAS zaktualizowaną na dzień 01.01.2024 roku, zaktualizowane opisy taksacyjne jak również leśną mapę numeryczną (dane geometryczne).

Nadleśnictwo zobowiązuje się na bieżąco informować wykonawcę, w formie pisemnej (dołączając niezbędne dokumenty potrzebne do sporządzenia PUL) o wszelkich zmianach w stanie posiadania zaistniałych w okresie od daty przekazania bazy do dnia 28.02.2025 roku.

A.4 Korekta podziału powierzchniowego

Numeracja oddziałów pozostanie bez zmian oprócz leśnictwa Krasne, gdzie w wyniku scalenia powstała luka w numeracji oraz w przypadkach zakupionych gruntów leśnych stanowiących zwarte kompleksy, gdzie należy dodać kolejny nr z obrębu. W przypadku

oddziałów z dużymi literami A i B, należy je przyłączyć do oddziału zgodnie z numerem, albo należy zanumerować jako kolejny ostatni na obrębie. W przypadku połączenia pododdziałów, brakująca litera zostanie pominięta a dodatkowe pododdziały otrzymają kolejną, niewykorzystaną dotychczas literę.

Renowację słupków oddziałowych oraz oczyszczenie linii podziału przestrzennego lasu nadleśnictwo wykona we własnym zakresie do 31.12.2024 r.

A.5 Oznaczenie niewyraźnych granic wyłączeń oraz ujmowanie w Planie Urządzenia Lasu gruntów stanowiących współwłasność

Granice pododdziałów powinny być wyraźne i łatwe do identyfikacji w terenie. Zdecydowano aby w wyjątkowych sytuacjach braku wyraźnej granicy między wydzieleniami oznaczać je tylko w miejscach styku na liniach podziału powierzchniowego poprzez wykonanie obrączek na drzewach. Podczas taksacji należy zweryfikować ewentualne rozbieżności w przebiegu granicy określonej na LMN, a stanem na gruncie.

Oznaczenie (adres) pododdziałów należy przyjmować, w miarę możliwości, zgodnie z poprzednim Planem Urządzenia Lasu. Szczególną uwagę należy zwrócić na pozostawienie dotychczasowych adresów obiektów nasiennych – wyłączonych drzewostanów nasiennych i upraw pochodnych.

Nie należy włączać do pododdziałów wyznaczonych kęp ekologicznych, pozostawionych do naturalnego rozkładu na sąsiadujących powierzchniach.

Przy określeniu przebiegu granic pododdziałów, należy (w miarę możliwości) uwzględnić granice siedlisk przyrodniczych wyszczególnionych w Planach Zadań Ochronnych obowiązujących na dzień rozpoczęcia Planu Urządzenia Lasu.

Nadleśnictwo zarządza gruntami we współwłasności o pow. 0,63 ha powierzchni zredukowanej w obrębach ewidencyjnych Bobrowniki i Jelenia Góra

A.6 Wykorzystanie zdjęć lotniczych do tworzenia PUL

Na potrzeby opracowania nowego projektu PUL należy wykorzystać ortofotomapy (aktualną i archiwalne) udostępnione przez Geoportal. Aktualna ortofotomapa została wykonana we wrześniu 2022r. Weryfikacja sytuacji wewnętrznej wydzieleni zostanie wykonana przy użyciu aktualnych zdjęć lotniczych.

Należy również wykorzystać Bazę Danych Obiektów Topograficznych (BDOT 10K), NMT, NMPT, chmurę punktów pozyskanych z Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego oraz danymi z

przebiegu cieków i zlewni z katastru wodnego, z obszaru nadleśnictwa. Dane te mogą ułatwić weryfikację przebiegu granic wydzieleń, dróg, cieków i innych obiektów. Wyżej wymienione materiały zostaną udostępnione wykonawcy projektu planu urządzenia lasu.

A.7 Ujmowanie cech drzewostanu w Planie Urządzenia Lasu w tym cechy „inne”

Opis cech drzewostanów należy wykonać zgodnie z § 26 ust.1 Instrukcji Urządzenia Lasu oraz aktualnym słownikiem. Nadleśnictwo wnioskuje, a Komisja aprobuje umieszczenie dodatkowo w polu tekstowym opisu taksacyjnego informacji:

- drzewostany postrzelane,
- uprawy testujące,
- uprawy pochodne i projektowane bloki upraw pochodnych.
- siedliska Natura 2000 (np.: PZO-91D0-0.09ha)
- upraw (gniazd) grodzonych
- miejsc kultu religijnego (kapliczki, krzyże itp.)

Wykazy drzewostanów wg cech zostaną przekazane wykonawcy i uzgodnione przed odbiorem prac taksacyjnych.

A.8 Zastosowanie jednostek kontrolnych

W przypadku Nadleśnictwa Supraśl nie przewiduje się zastosowania jednostek kontrolnych.

A.9 Priorytety dotyczące przebudowy drzewostanów

Wykaz drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy z tytułu niemożliwości osiągnięcia założonego celu hodowlanego należy sporządzić, w uzgodnieniu z Nadleśnictwem, po przeprowadzeniu taksacji. Drzewostanów, których skład gatunkowy jest niezgodny z typem drzewostanu przyjętym dla określonego siedliska i które nie osiągnęły wieku rębności nie należy kwalifikować do pełnej przebudowy. Tam gdzie jest to możliwe w ramach cięć pielęgnacyjnych skład gatunkowy będzie kształtowany na korzyść gatunków, które powinny być w składzie na danym siedlisku i gwarantują pełną przydatność do dalszej hodowli.

Przebudowę pozostałych drzewostanów należy projektować po pracach terenowych, w oparciu o przyjęty podział na gospodarstwa, zgodnie z § 40 IUL. Przy kwalifikowaniu drzewostanów do przebudowy należy przeanalizować szczegółowe wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy” (wzór nr 3 w rozdz. IX Instrukcji u.l). Hierarchię potrzeb należy przyjąć uwzględniając elementy określone w § 57 pkt. 4 Zasad hodowli lasu z 2011 r. Wykonawca zaktualizuje wykaz drzewostanów do przebudowy, uzgodni z

Nadleśnictwem i przedstawi podczas odbioru prac terenowych i NTG.

A.10 Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych

Nie ma potrzeby zwiększania powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych, gdyż takie uszkodzenia w Nadleśnictwie Supraśl nie występują.

A.11 Pomiar drewna martwego

Wnioskuje się o wykonanie pomiarów drewna martwego zgodnie z § 62 IUL bez potrzeby dodatkowych pomiarów drewna martwego.

A.12 Sporządzenie i wydruk map gospodarczych, gospodarczo przeglądowych i przeglądowych (format, zakres, podkład, skala, ilość) oraz mapy sytuacyjnej

Wydruki map gospodarczych i przeglądowych zostaną sporządzone z bazy geometrycznej LMN oraz podkładu topograficznego z BDOT10k, zgodnie z Instrukcją techniczną sporządzania wydruków map leśnych zamieszczonej w części 3 z późniejszymi zmianami.

W skład materiałów kartograficznych planu urządzenia lasu wejdą:

- Mapa gospodarcza w skali 1:5000
- Mapy gospodarczo przeglądowe leśnictw w skali 1:10000
- Mapy przeglądowe obrębów leśnych w skali 1:20000
- Mapa sytuacyjna nadleśnictwa wraz z zasięgiem terytorialnym w skali 1:50000

Materiały kartograficzne należy wykonać zgodnie z IUL cz. III z późniejszymi zmianami (Instrukcja techniczna sporządzania i wydruku map leśnych) oraz umową zawartą pomiędzy wykonawcą, a zleceniodawcą – RDLP w Białymstoku. Materiały opisowe w postaci edytowalnej i w formacie PDF, a kartograficzne w formacie PDF, należy nagrać na cyfrowy nośnik informatyczny.

A.13 Podział na obręby leśne oraz podział na leśnictwa

Nadleśnictwo składa się z obrębów leśnych – Supraśl, Sokółka oraz 11 leśnictw. Szczegóły opisano w Tabeli 5.

Tabela 5. Podział na obręby leśne i leśnictwa

Nr leśnictwa	Obręb leśny	Leśnictwo
1	1 Sokółka	Lipina

2		Łażnisko
3		Dworzysk
4		Kopna Góra
5		Klin
6		Borki
7		2 Supraśl
8	Zacisze	
9	Surążkowo	
10	Podsupraśl	
11	Krasne	

Nadleśnictwo wnosi o pozostawienie podziału na obręby leśne w dotychczasowym kształcie.

A.14 Zdefiniowanie obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód

A.14.1 Zagrożenia ze strony przemysłu

W nadleśnictwie nie występują zagrożenia ze strony przemysłu, w tym również z tytułu zanieczyszczeń powietrza.

A.14.2 Zagrożenia ze strony owadów

A.14.2.1. Szkodniki pierwotne

Na terenie nadleśnictwa każdego roku prowadzone są prace prognostyczne zmierzające do ustalenia stopnia zagrożenia od szkodników pierwotnych.

A.14.2.2. Szkodniki wtórne

Do istotnych, z gospodarczego punktu widzenia, szkodników wtórnych w drzewostanach nadleśnictwa należy zaliczyć:

- kornika drukarza – stwarza zagrożenie poprzez rozwijające się cyklicznie gradacje. Obszar zagrożenia dotyczy całego nadleśnictwa, z uwagi na występowanie drzewostanów z udziałem współpanującego świerka;
- kornika ostrozębnego – zaczyna nabierać znaczenia gospodarczego atakując drzewostany sosnowe osłabione przez suszę i choroby grzybowe korzeni.

Zagrożenie dotyczy obszaru całego nadleśnictwa z uwagi na przeważający udział sosny w składzie gatunkowym drzewostanów;

- przyplaszczek granatek – stwarza zagrożenie w drzewostanach sosnowych założonych na gruntach porolnych, które zostały osłabione przez hubę korzeniową,
- drwalnik paskowany – stwarza zagrożenie dla drzewostanów iglastych, które występują na terenie całego nadleśnictwa,

W celu ograniczenia występowania korników, stosowane są zabiegi zalecane w Instrukcji Ochrony Lasu. Dobre efekty daje wyznaczanie oraz terminowe usuwanie drzew trocinkowych oraz stosowanie pułapek feromonowych.

W trakcie KZP poruszono kwestię pozostawiania kęp drzewostanu do naturalnego rozpadu, jako narażonych na szkody biotyczne i abiotyczne. Uzgodniono konieczność blokowania kęp na sąsiednich kulisach w celu zwiększenia ich powierzchni i odporności na czynniki szkodliwe. Uzgodniono również, aby nie wydzielać ich jako odrębnych wydzieleń.

A.14.3 Choroby grzybowe

Zagrożenie drzewostanów ze strony grzybów patogenicznych w nadleśnictwie jest niewielkie. Szkody gospodarcze spowodowane głównie przez hubę korzeniową i opieńkową zgniliznę korzeni, obserwuje się zwłaszcza na gruntach porolnych. Choroby grzybowe i powtarzające się okresy suszy stanowią czynnik osłabiający drzewostany, które atakowane są następnie przez szkodniki wtórne.

A.14.4 Obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód powodowanych przez zakłócenie stosunków wodnych

W ostatnim dziesięcioleciu obserwuje się pogorszenie stanu zdrowotnego drzewostanów na skutek obniżenia poziomu wód gruntowych. Skutkuje to osłabieniem i narażeniem na działanie szkodników owadziach tj.: kornika drukarza, przyplaszczka granatka i kornika ostrozębnego. Monitoring drzew osłabionych prowadzony jest na bieżąco.

W nadleśnictwie inwentaryzuje się szkody powodowane przez bytowanie bobrów. Niezależnie od korzystnego oddziaływania przez bobry na kształtowanie stosunków wodnych (tamy – spiętrzanie i zatrzymywanie wody), corocznie odnotowuje się szkody spowodowane podtopieniami oraz niszczeniem upraw i młodników (szczególnie gatunków liściastych) poprzez ścinanie całych drzew..

A.14.5 Zagrożenia ze strony zwierzyny

Największe zagrożenie dla trwałości drzewostanów – głównie upraw i młodników - stanowią jeleniowate (łoś, jeleń, sarna). Przeprowadzona analiza uszkodzeń według sprawców i powierzchni szkód wyrządzonych przez zwierzynę a także stosowanych w nadleśnictwie metod zabezpieczeń prowadzi do wniosku, iż najskuteczniejsze są metody mechaniczne – gradzenia, jednak kluczem do ograniczania szkód powinno być zawsze dostosowanie stanu kopytnych (głównie jelenia i sarny; na łosia nie mamy wpływu) do biotopu i potrzeb gospodarczych. Stosowanie gradzeń powinno być ostatecznością i tylko w uzasadnionych lokalizacjach. Nadleśnictwo Supraśl zostało wytypowane do udziału w projekcie badawczym pt. „Określenie wpływu gradzeń przed zwierzyną na zachowania pokarmowe jeleniowatych i ich presję na ekosystem leśny” zleconego przez DGLP Instytutowi Badawczemu Leśnictwa. Od roku 2022 do 2025 nowozakładane uprawy na obrębie Supraśl nie są gradzone ani w żaden sposób zabezpieczane. Obręb Sokółka gradzi i zabezpiecza nowozakładane uprawy z wyłączeniem dwudziestu upraw wytypowanych w 2022 i 2023 roku.

A.15 Ustalenie terminów i sposobów kontroli prac urzędzeniowych

Terminy kontroli i odbioru prac prowadzone będą zgodnie z obowiązującymi procedurami. Postęp prac kontrolowany będzie przez przedstawiciela Zlecającego, zgodnie z harmonogramem, będącym załącznikiem do zawartej umowy na wykonanie projektu PUL. Dodatkowo w celu wyeliminowania błędów, będą odbywały się bieżące konsultacje podczas wykonywania taksacji.

Bieżąca współpraca wykonawcy z nadleśnictwem będzie polegała na:

- cyklicznych konsultacjach prac taksacyjnych na spotkaniach taksatorów i leśniczych, przy udziale nadzoru nadleśnictwa (protokoły uzgodnień) sukcesywnie w miarę postępu prac taksacyjnych;
- protokolarnym uzgodnieniu takich danych, jak: halizny, płazowiny, zręby zaległe, drzewostany do przebudowy, ustalenie wykonania prac w ramach obowiązującego PUL, itp.;
- uzgodnieniu opisów taksacyjnych po ich przetworzeniu, uwzględniającym korektę szacowania miąższości przez taksatorów na podstawie założonych powierzchni kołowych;

- udostępnieniu wykonawcy całej posiadanej dokumentacji, niezbędnej do sporządzenia planu urządzenia lasu nadleśnictwa;
- po zakończeniu prac terenowych i wprowadzeniu danych do programu TAKSATOR wykonawca przedłoży wstępne, próbne zapisy na nośniku cyfrowym opisów taksacyjnych celem analizy przez administrację nadleśnictwa.

W celu przyspieszenia procedur odbioru baz danych projektów PUL (w tym LMN), regionalny dyrektor LP udostępni Wykonawcy projektu PUL dostęp do baz testowych SILP w środowisku szkoleniowym. Dostęp nastąpi każdorazowo na wniosek wykonawcy.

W trakcie prac taksacyjnych, po zakończeniu prac terenowych w poszczególnych leśnictwach, sporządzony będzie protokół uzgodnień pomiędzy wykonującym pracę taksatorem a właściwym terytorialnie leśniczym. Dokument ten będzie potwierdzeniem wykonania częściowej kontroli przez służbę terenową nadleśnictwa i zostanie przedłożony do nadleśnictwa. Zgodnie z wnioskiem nadleśnictwa, wykonawca planu udostępni wstępne opisy taksacyjne ze wskazaniami gospodarczymi celem ich weryfikacji oraz dokonania ewentualnych uzgodnień. Nadleśnictwo zawnioskowało, aby okres przeznaczony na ostateczne uzgodnienia opisów taksacyjnych i wskazań gospodarczych był w miarę możliwości jak najdłuższy – minimum 30 dni. W związku z planowaniem prowadzenia uzgodnień na bieżąco pomiędzy taksatorami i służbami terenowymi weryfikacja opisów przez samych leśniczych będzie przyśpieszona i termin ten nie powinien przekraczać wskazanych 30 dni.

A.16 Forma opisów taksacyjnych i map, w tym map dodatkowych oraz formy prezentowania programu ochrony przyrody, także ewentualnej ekspertyzy docelowej sieci dróg leśnych oraz ewentualnej prognozy ekonomicznej z uwzględnieniem danych wrażliwych

Opis materiałów, które Wykonawca dostarczy Zamawiającemu:

- a) opis ogólny nadleśnictwa (wydruk i pliki) oprawa twarda koloru zielonego w 1 egz. W tym mapy włożone w kieszeń. Wykonana zostanie charakterystyka stanu lasu według gatunków panujących w klasach i podklasach wieku.
- b) program ochrony przyrody (POP) – wydruk w formacie A4 - układ pionowy, twarda okładka koloru zielonego z wytłoczonymi złotymi literami z dołączoną (w kieszeni okładki) mapą przeglądową walorów przyrodniczo - kulturowych nadleśnictwa w skali

1:50 000), wydruki i USB – 1 egz. Wykonawca przygotowuje POP dla RDOŚ w Białymstoku oraz mapy (wydruki i USB - 1 egz.).

c) opisy taksacyjne dla obrębu wraz z tabelami, wykazami projektowanych cięć rębnych, przedrębnych i wykazy projektowanych zadań z hodowli lasu dla obrębów (wydruki i pliki) oprawa twarda koloru zielonego z wytłoczonymi złotymi literami 1 komplet.

d) plan urządzenia lasu dla leśnictw (1 egz), w formacie A4 oprawa twarda koloru zielonego z wytłoczonym złotym opisem zawierający wyciągi dla konkretnego leśnictwa, nagrane na USB:

- z opisanie ogólnego nadleśnictwa (elaboratu) – opis gleb i siedlisk, gospodarcze typy drzewostanów, orientacyjne składy upraw, przyjęte wieki rębności, zastosowane sposoby użytkowania rębного,
- z Programu Ochrony Przyrody (wykaz gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów, wykaz siedlisk przyrodniczych Natura 2000, opis form ochrony przyrody, zawierający dane, obiekty dziedzictwa kulturowego, inne informacje charakterystyczne dla danego leśnictwa (ciekawostki),
- opis taksacyjny lasu dotyczący danego leśnictwa,
- wykaz projektowanych cięć rębnych danego leśnictwa,
- wykaz projektowanych cięć przedrębnych dotyczący danego leśnictwa,
- wykaz projektowanych zadań z hodowli lasu dotyczący danego leśnictwa,
- część kartograficzna zawierająca mapę gospodarczo – przeglądową drzewostanów –2 egz.,
- mapę gospodarczo – przeglądową cięć–2 egz.

e) materiały opisowe i kartograficzne do strategicznej oceny oddziaływania Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa na środowisko i na obszar Natura 2000.

- Prognoza w formie opisowej wydruk (oprawa twarda koloru zielonego z wytłoczonym złotym opisem) – 1 egzemplarz + plik tekstowy,
- mapa przeglądowa stanowisk oraz siedlisk gatunków ptaków chronionych z załącznika I Dyrektywy Rady 79/EWG z dnia 02 kwietnia 1979 r. (z późn. zmianami) w skali 1:25000 – 1 szt.),

- mapa przeglądowa rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych (w tym punktowych) i stanowisk gatunków roślin wymienionych w załączniku I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w skali 1:20 000 – 1 szt.).

f) wydruki materiałów kartograficznych zgodnie z pkt. A.12.

g) wersja elektroniczna PUL (3 egz.) - wszystkie elementy projektu planu urządzenia lasu, prognoza oddziaływania na środowisko należy nagrać na nośnik optyczny. Materiały kartograficzne należy przekazać w formie kompozycji wydruków w formacie PDF.

h) wersja elektroniczna PUL dla RDOŚ - opisanie ogólne, program ochrony przyrody, prognoza oddziaływania na środowisko, mapy przeglądowe i sytuacyjne w formacie PDF.

Nadleśnictwo Supraśl jest w posiadaniu docelowej sieci dróg leśnych, przygotowanej przez BULiGL Oddział w Białymstoku w 2020 roku.

Ze względu na wiele zmiennych wpływających na wynik finansowy nadleśnictwa, a także ze względu na zmieniające się corocznie zasady sprzedaży drewna nadleśnictwo nie widzi potrzeby sporządzania prognozy ekonomicznej.

A.17 Sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych nieobjętych obszarem Natura 2000

Nadleśnictwo wnosi o jej wykonanie i określenie czynności gospodarczych, z podziałem na obligatoryjne i fakultatywne w związku z koniecznością weryfikacji siedlisk przyrodniczych oraz wątpliwościami na temat wykonywania tam czynności gospodarczych.

A.18 Ustalenia w sprawie strategicznej oceny oddziaływania planu Urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000, oraz innych spraw organizacyjnych

Strategiczna ocena oddziaływania Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Supraśl na środowisko zostanie wykonana w oparciu o zakres i stopień szczegółowości ustalony z RDOŚ w Białymstoku.

B. Założenia do planu urządzenia lasu

B.1 Zestawienie danych o obszarach chronionych w nadleśnictwie i funkcjach lasu, z uwzględnieniem obszarów Natura 2000

B.1.1 Formy ochrony przyrody

Na terenie nadleśnictwa znajdują się powierzchniowe i indywidualne formy ochrony przyrody:

1. Rezerваты przyrody:

- Rezerwat Przyrody „Stare Biele”
- Rezerwat Przyrody „Stara Dębina”
- Rezerwat Przyrody „Woronicza”
- Rezerwat Przyrody „Międzyrzecze”
- Rezerwat Przyrody „Bahno w Borkach”
- Rezerwat Przyrody „Kozłowy Ług”
- Rezerwat Przyrody „Budzisk” (część)
- Rezerwat Przyrody „Krzemieńskie Góry”
- Rezerwat Przyrody „Surążkowo”
- Rezerwat Przyrody „Jałówka”
- Rezerwat Przyrody „Krasne”

2. Parki krajobrazowe:

- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej

3. Obszary chronionego krajobrazu:

- „Wzgórza Sokólskie”

4. Obszary Natura 2000:

- PLB200003 Puszcza Knyszyńska
- PLH200006 Ostoja Knyszyńska

5. 38 pomniki przyrody:

- 35 pojedynczych drzew (18 dębów szypułkowych, 8 jesionów, 4 sosny, 2 świerki, 2 wiązy górskie, 1 klon zwyczajny, 1 grab i 1 lipa drobnolistna),
- 1 grupa drzew (2 drzewa- dęby szypułkowe),
- 2 głązy narzutowe,

6. Gatunki roślin i zwierząt podlegające ochronie prawnej.

Na terenie Nadleśnictwa Supraśl znajduje się 10 stref ochrony miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków drapieżnych (9 orlika krzykliwego, 1 kani rudej) o łącznej powierzchni 312,90 ha (dane aktualne wg. stanu na dzień przygotowania referatu) oraz dwie strefy ochrony granicznika płucnika o łącznej powierzchni 11,41 ha.).

B.1.2 Funkcje lasu

Zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami lasy nadleśnictwa dzielą się na następujące kategorie:

Kategoria lasu	Obręb Sokółka	Obręb Supraśl	Nadleśnictwo Supraśl
	Powierzchnia leśna w ha		
Rezerwaty	1106,96	724,81	1831,77
Lasy ochronne, w tym:			
- lasy wodochronne	1178,64	848,30	2026,94
- lasy stanowiące cenne fragmenty przyrody	7895,30	6406,39	14301,69
- lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych	443,33	29,94	473,27
- lasy stanowiące drzewostany nasienne	176,27	17,26	193,53
- lasy stanowiące ostoje gatunków objętych ochroną strefową	183,40	129,50	312,90
- lasy uzdrowiskowe	498,44	6408,58	6907,02
Razem lasy ochronne	7895,71	6470,62	14366,33
Lasy gospodarcze	2101,48	1045,31	3116,79
Łącznie	9997,19	7515,93	17483,12

B.2 Typy siedliskowe lasu oraz ewentualna korekta w opisach o rozpoznane leśne siedliska przyrodnicze

Typy siedliskowe lasu oraz siedliska przyrodnicze należy wnieść do bazy w sposób określony w §22 IUL.

Siedliska przyrodnicze, stanowiące przedmioty ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000, powinny być przyjęte według obowiązujących dokumentów, a w szczególnych przypadkach stwierdzenia znaczących różnic w miarę możliwości zweryfikowane w trakcie prac taksacyjnych. Zweryfikowane granice tych siedlisk powinny stanowić podstawę do wyłączeń taksacyjnych.

Weryfikacji chronionych siedlisk należy dokonać w oparciu o dane z planów zadań ochronnych dla Obszarów Natura 2000.

Dodatkowo należy wykorzystać przekazaną przez RDOŚ w Białymstoku inwentaryzację do opracowania nowego PZO Ostoja Knyszyńska na lata 2024-2033

B.3 Określenie typów drzewostanów (TD) o kierunku ochronnym lub o kierunku gospodarczym

Typy drzewostanu przyjęte podczas KZP należy traktować jako ramowe hodowlane i ochronne cele gospodarowania odpowiednio dla typu siedliskowego lasu oraz leśnego siedliska przyrodniczego, mogą być modyfikowane w konkretnym drzewostanie, z uwzględnieniem stanu siedliska, stopnia uwilgotnienia oraz specyfiki i stanu zbiorowiska roślinnego, zgodnie z zapisami § 23 ust. 6 IUL.

Komisja proponuje przyjąć niżej wymienione typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe odnowień:

TSL	Typ siedliska przyrodniczego	Przyrodniczy typ lasu	Zespół roślinny	Skład gatunkowy upraw (% pokrycia)
1	2	3	4	5
Bb	Sosnowy bór bagienny 91D0 - 2*	So	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> <i>Carici chordorrhizae-Pinetum</i>	So 80-95; Brz Św 5-20
			<i>Ledo-Sphagnetum</i>	So 90-100; Brz do 10
BMb	Brzezina bagienna 91D0 - 1*	Brz So	<i>Sphagno-Betuletum</i>	So 40-60; Brz 10-20; Św Ol 10-20
	Borealna świerczyna bagienna 91D0 - 5*	So Św	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>	Św 70-85; So 10-20; Ol Brz 5-10
LMb	Sosnowo-brzozowy las bagienny 91D0 - 6*	So Brz	<i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>	Brz 80-90; So Ol 10-20
	Borealna świerczyna bagienna 91D0 - 5*	Brz Ol Św	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum thelypteridetosum</i>	Św 40-60; Ol 20-30; Brz So 20-30
	Brzozowo-świerkowy las bagienny 91D0 - 5*	Brz Św	<i>Betulo pubescentis-Piceetum</i>	Św 50-60; Brz 30-40; Ol So Os 10
LMśw	Grąd subkontynentalny 9170 - 2	So Db	<i>Melitti-Carpinetum</i>	Db 40-60; So 20-30; Św 10-20; Gb+Lp+Kl+Brz+Os 10
		Gb Św Db	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	Db 40-60; Św 20-30; Gb 10-20; So+Lp+Kl 10
LMw		Gb Db Ol	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i> v. z <i>Alnus glutinosa</i>	Ol 30-50; Db 20-30; Gb 20-30 Św+Lp+Kl+Brz+Os 10

Lśw		Św Lp Db	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	Db 40-60; Lp+Kl 20-30; Św+Gb+Brz+Os 10-30
		Lp Js Db	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum, corydaletosum</i>	Db 30-60; Js+Wz 20-30; Lp+Kl 10-20; Gb+Św+Brz+Os+lwa 10+20
Lw		Ol Js Db	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum v. z Ficaria verna</i>	Db 30-50; Js+Wz 30-40; Ol 10-20; Lp+Kl+Gb+Brz+Os+lwa 10
		Gb Św Db	<i>Tilio-Carpinetum caricetosum remotae</i>	Db 20-50; Św 20-30; Gb 20-30; Lp+Kl+Os+Brz+Ol 10-20
		Js Db Ol	<i>Tilio-Carpinetum circaeetosum alpinae</i>	Ol 20-40; Js+Wz 20-30; Db 20-30; Św 10; Gb+Lp+Kl+Brz+Os 10
Ol	Źródłiskowe lasy olszowe na niżu 91E0 - 4*	Ol	<i>Ribeso nigri-Alnetum</i>	Ol 60-80; Brz+Js 10-20
OlJ	Niżowy łęg jesionowo-olszowy 91E0 - 3*	Js Ol	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Ol 40-60; Js+Wz+Db 20-40; Św+Brz+Lp+Gb 10
Lł	łęg gwiazdnicowy 91E0 - 3*	Ol	<i>Stellario nemorum-Alnetum</i>	Ol 80-90; Js+Wz+Db+Lp 10-20
	łęg świerkowo-olszowy 91E0 - 3*	Św Ol	<i>Piceo-Alnetum</i>	Ol 50-70; Św 20-40; Js+Brz 10
	łęgowy las dębowo-wiązowo-jesionowy 91F0	Db Js Wz	<i>Ficario-Ulmetum</i>	Wz 30-50; Js 20-30; Db 20+30; Gb+Lp+Kl+Ol 10

B.4 Charakterystyka cennych drzewostanów i bazy nasiennej.

Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych na lata 1991-2010, został już zrealizowany. W chwili obecnej stosowane są założenia „Programu ochrony różnorodności biologicznej i hodowli selekcyjnej drzew na lata 2011-2035”.

Zwraca się w nim uwagę na globalne zmiany klimatu i związane z tym zagrożenia, które stanowią ważny element zmieniający cele strategiczne programu. W związku z powyższym jednym z najważniejszych celów hodowli drzew leśnych powinna być taka modyfikacja populacji, aby wzmacniała ona naturalne procesy adaptacyjne do zmieniających się warunków środowiska.

W tym przypadku ważne cechy, na które należy stawiać, jest tolerancja gatunków i ich plastyczność a dopiero później zdolności do przyrostu masy drzewnej.

Obszar Nadleśnictwa Supraśl słynie z bardzo dobrych jakościowo drzewostanów sosnowych (ekotyp sosny supraślskiej). W celu zachowania bazy genetycznej sosny, wyselekcjonowano najcenniejsze drzewostany i pojedyncze osobniki. Są to sosnowe wyłączone drzewostany

nasienne : 88,87 ha w obrębie Sokółka:

- Leśnictwo Łaźnisko
- Leśnictwo Kopna Góra
- Leśnictwo Borki

w obrębie Supraśl:

- Leśnictwo Krasne
- Leśnictwo Surażkowo
- Leśnictwo Podsupraśl

Gospodarcze drzewostany nasienne :

sosnowe - 462,57 ha

świerkowe – 47,50 ha

dębowe – 11,04 ha

brzozowe – 4,45 ha

olszowe – 5,68 ha.

Na terenie Nadleśnictwa Supraśl znajduje się także jeden drzewostan zachowawczy, zlokalizowany w Leśnictwie Krasne oddz. 269a o powierzchni 17,68 ha. Jest to drzewostan sosnowy w VIII klasie wieku, położony w Rezerwacie Krasne.

Drzewostany zachowawcze są typowane do zachowania puli genetycznej ze względu na ich szczególne cechy przyrodnicze.

Drzewostany nasienne stanowią źródło pozyskania nasion, z których potomstwo, według dotychczasowych wyników badań, charakteryzuje się najlepszą wartością hodowlaną i użytkową. Jest to tak zwana selekcja populacyjna. Jej uzupełnieniem natomiast jest selekcja indywidualna, która jest realizowana w Nadleśnictwie Supraśl poprzez wyznaczenie drzew matecznych o najlepszych cechach fenotypowych a także założenie plantacji nasiennych i zachowawczych.

Nasiona sosny pozyskane z drzewostanów Nadleśnictwa Supraśl są wykorzystywane do produkcji sadzonek w innych jednostkach na terenie całej RDLP Białystok.

B.5 Uprawy pochodne i bloki upraw pochodnych.

Ważnym elementem zachowania bazy genetycznej najwartościowszych drzewostanów jest zakładanie bloków upraw pochodnych i upraw pochodnych rozproszonych, w których materiał sadzeniowy pochodzi z nasion, zebranych w wyłączonych drzewostanach nasiennych lub

plantacjach nasiennych. Obecnie na terenie Nadleśnictwa Supraśl jest realizowanych 13 bloków upraw pochodnych. Bloki te zaprojektowano w większości w WDN-ach i ich otulinach. Postępowanie takie było uwarunkowane potrzebą rozpoczęcia ich przebudowy. Termin „bloki upraw pochodnych” przyjęto dla powierzchni powyżej 15 ha. Bloki upraw pochodnych zajmują w Obrębie Sokółka powierzchnię 414,12 ha, a w Obrębie Supraśl 62,48 ha.

Z uwagi na szybko starzejące się WDN i coraz trudniejsze pozyskanie z nich szyszek i nasion należy przyspieszyć przebudowę tych drzewostanów w blokach upraw pochodnych dążąc do zakończenia ich zakładania

B.6 Ustalenie wieków rębności dla głównych gatunków drzew.

Przyjęto zaproponowane następujące przeciętne wieki rębności dla poszczególnych gatunków:

So, Md	- 130 lat,
Db, Js	- 140 lat,
Św	- 90 lat,
Brz, Ol, Gb, Lp, Kl	- 80 lat,
Os	- 50 lat.

Dla gatunków niewymienionych powyżej proponuje się przyjąć wiek rębności zgodnie z §83 ust. 3 IUL.

B.7 Podział lasów na gospodarstwa, w tym kwalifikowanie do gospodarstwa specjalnego

Zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzenia lasu na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) dla celów planowania urządzeniowego należy wyróżnić, w ramach obrębów leśnych, jednostki regulacyjne nazywane gospodarstwami. Z dominujących funkcji lasu wynika podział lasów na gospodarstwa. Drzewostany pełniące funkcje specyficzne, w których ograniczono lub zaniechano funkcji produkcyjnych włączone zostaną do gospodarstwa specjalnego.

Komisja proponuje następujący podział na gospodarstwa:

Gospodarstwo specjalne (S):

- rezerваты przyrody,
- lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne,
- lasy wodochronne w strefie ujęć wody i źródeł wody, wyodrębnione stosownymi decyzjami administracyjnymi,
- lasy stanowiące strefy ochrony stanowisk granicznika płucnika,
- lasy stanowiące ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową,
- lasy, na których terenie znajdują się zabytki kultury materialnej minionych epok (las o znaczeniu kulturowym),
- lasy znajdujące się na stałych powierzchniach doświadczalnych i badawczych (uprawy testujące),
- lasy cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, w szczególności na gruntach podmokłych, unikatowych, rzadkich i ważnych dla regionu (w tym wszystkie drzewostany na siedliskach Bb, BMb, LMb i OIJ),
- lasy, na których zainwentaryzowano siedliska przyrodnicze Natura 2000, zaliczane do siedlisk priorytetowych.
- lasy uzdrowiskowe w strefach A i B ochrony uzdrowiskowej, określonych statutem uzdrowiska,
- lasy o zwiększonej funkcji społecznej wg wykazu ustalonego w trakcie konsultacji w zespołach lokalnej współpracy,
- lasy okołemiejskie wg wykazu dostarczonego przez nadleśnictwo.

Gospodarstwo ochronne (O)

- lasy ochronne nie ujęte w gospodarstwie specjalnym.

Gospodarstwo zrębowe (GZ):

- drzewostany w lasach gospodarczych (nie ujęte w gospodarstwie specjalnym i ochronnym), dla których przyjęto zrębowy sposób zagospodarowania (rębnią zupełną). Należy tutaj zaliczyć siedliska borowe.

Gospodarstwo przerębowo-zrębowe (GPZ):

- drzewostany w lasach gospodarczych (nie ujęte w gospodarstwie specjalnym i ochronnym), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz gospodarczy typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy, stosuje się przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania. Znajdą się

tutaj drzewostany na siedliskach lasowych i olsy.

B.8 Wytyczne w sprawie cięć rębnych w poszczególnych gospodarstwach

Podczas prac projektowych należy zachować dotychczasowy kierunek cięć. Wykonawca dokona uzgodnień projektowanych cięć rębnych z Nadleśnictwem i RDLP. Przed ustalonym terminem NTG wykaz projektowanych cięć użytkowania rębego wraz z załącznikami mapowymi przedstawi Zamawiającemu. Projektując sposoby odnowienia, należy uwzględniać naturalne fazy rozwoju drzewostanu. Zabiegi ukierunkować pod kątem potrzeb już istniejącego odnowienia oraz stworzenia warunków dla jego inicjowania.

1. Wybór projektowanej rębni

- należy brać pod uwagę przede wszystkim wymagania gatunków przewidzianych do odnowienia;
- nie projektować rębni gniazdowej ze średnim i długim okresem odnowienia na powierzchniach, gdzie pas manipulacyjny drzewostanu objętego użytkowaniem rębnym jest mniejszy jak 2 ha;
- generalnie, nie planować cięć rębnych na siedliskach bagiennych. Część drzewostanów na tych siedliskach wyłączona jest z użytkowania rębego – wchodzi one w skład ONG (obszarów nieobjętych gospodarowaniem). W przypadku stwierdzenia podczas prac taksacyjnych konieczności przebudowy istniejącego d-stanu należałoby zaprojektować rębnie pozwalające na maksymalne skrócenie czasu przebudowy;
- w drzewostanach wodochronnych projektować rębnię IVd jako podstawowy sposób zagospodarowania, a w przypadku powierzchni wcześniej użytkowanych rębnią V, kontynuować ten sposób;
- ze względów społecznych i ekologicznych nie planować cięć rębnią I w drzewostanach położonych w małych enklawach śródpolnych;
- w wydzieleniach o małej powierzchni (do 2 ha), na których niemożliwe jest zrealizowanie rębni złożonej dopuścić stosowanie rębni I;
- projektować nowe oraz powiększyć istniejące drzewostany zachowawcze na terenie Nadleśnictwa zgodnie z danymi przedstawionymi wykonawcy podczas prac taksacyjnych celem zachowania najstarszych drzewostanów Puszczy Knyszyńskiej.
- Na terenie gospodarstwa specjalnego lasy miejskie, zrezygnować z użytkowania rębego rębniami zupełnymi, oraz stosować się do wytycznych zawartych instrukcji gospodarowania lasami w granicach miast;

- W przypadku zabiegów hodowlanych trzebieży późnych (TP) nie projektować zabiegów w drzewostanach od V klasy wieku i powyżej, aż do osiągnięcia wieku rębności dla danego gatunku.
2. Przyjęcie nawrotów cięć
    - w rębni zupełnej 5 lat ;
    - w rębniach złożonych generalnie jedno wejście w 10-leciu;
  3. Wskazanie przez wykonawcę lokalizacji do użytkowania głównego i pisemne ich uzgodnienie na pierwszy rok obowiązywania PUL
    - użytki rębne – na 1-szy rok należałoby wybrać w pierwszej kolejności przede wszystkim te powierzchnie, które objęte są rębnią zupełną i wręby;
    - użytki przedrębne: TWP pilne.
  4. Przyjęcie do stosowania następujących rodzajów rębni:

STL	Projektowane rębnie	
	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza
Bśw	Ib	II/IV
Bw	Ib	III/IV
Bb	brak	brak
BMśw	Ib	III/IV
BMw	Ib	III/IV
BMb	brak	IV/V
LMśw	III/I	IV/III
LMw	III	IV/III
LMb	brak	IV/V
Lśw	III	IV/III
Lw	III	IV/III
OI	IV	IV/III
OIJ	brak	IV/III

B.9 Wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów do przebudowy”

Kwalifikacja drzewostanów pod kątem potrzeby ich przebudowy zostanie, zgodnie z § 40 Instrukcji Urządzenia Lasu, wykonana w trakcie prac taksacyjnych. Wykonawca sporządzi wykaz drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy. Wykaz ten będzie przedłożony do uzgodnienia z nadleśnictwem.

B.10 Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych

Etat powierzchniowy użytkowania przedrębego na I 10-lecie zostanie ustalony w oparciu o Instrukcję Urządzenia Lasu (§ 94), sumarycznie dla obrębu, wg rodzajów cięć, gatunków panujących oraz klas i podklas wieku.

Na etapie projektowania zadań z zakresu pielęgnowania upraw wskazówki gospodarcze w przedmiotowym zakresie należy podawać wyłącznie dla istniejących upraw na pierwszy dzień obowiązywania planu (dotyczy głównie CW). Precyzyjne określenie lokalizacji zakładanych upraw w okresie pomiędzy taksacją a 01.01. pierwszego roku obowiązywania planu wymaga ścisłej współpracy pomiędzy wykonawcą a nadleśnictwem.

Przy ustalaniu wskazówek gospodarczych nie należy stosować szablonu wiekowego, a uwzględniać stan rzeczywisty na gruncie wg kryteriów faz rozwojowych drzewostanu. Szczególną uwagę należy zwrócić na zasadność określania zabiegu czyszczeń późnych i trzebieży wczesnych. Przy określaniu tych zabiegów oprócz wyżej przytoczonej zasady, należy uwzględnić wyłączenia z pozyskania, wynikające z form ochrony, takie jak strefy całorocznej ochrony miejsc gniazdowania, zaliczenie do ONG, niedostępność ze względu na stałe występowanie bobrów.

B.11 Wytyczne w sprawie hodowli lasu, w tym orientacyjne składy gatunkowe upraw.

Składy gatunkowe – zostały określone w części poświęconej typom drzewostanów (TD).

W proponowanych orientacyjnych składach gatunkowych dopuszczalna jest tolerancja udziału dla poszczególnych gatunków lasotwórczych:

- w udziale poszczególnych gatunków głównych w granicach +/- 20%,
- w łącznym udziale gatunków głównych w granicach +/- 30%,
- w łącznym udziale gatunków domieszkowych i biocenotycznych +/- 40%.

Przy odnawianiu siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000 należy mieć na względzie naturalne składy drzewostanów opracowane przez J.M. Matuszkiewicza (2007). Po zweryfikowaniu należy dostosować je do zadań ochronnych (B7, B15, B16, B24). Proponowane składy gatunkowe upraw:

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Uwilgotnienie	Typ lasu	Typ drzewostanu	Skład gatunkowy upraw (% pokrycia)
1	2	3		4	5

1.	Bśw	świeże	So	So	So 85-95%, Brz 5-15%
		silnie świeże	So	So	So 60-80% Św 10-20% Brz 10-20%
2.	Bw	wilgotne	So	So	So 80-90% Św 5-10% Brz 5-15%
		wilgotne silnie wilgotne	So	So	So 70-90% Św 10-20% Brz 5-15%
3.	Bb	bagienne odwodnione	So	So	So 80-90% Brzom 5-10% Św 5-10%
		bagienne mokre	So	So	So 80-90% Brzom 10-20%
		bagienne bardzo mokre	So	So	So 100%
4.	BMśw	świeże	Św So	Św So	So 60-70% Św 20-30% Brz+Lp+Kl 10-20%
		silnie świeże	So Św	So Św	Św 50-60% So 30-40% Brz+Lp+Kl 5-15%
5.	BMw	wilgotne	Db Św	Db Św	Św 40-60% So 40-50% Brz+Lp+Kl 10-20%
		wilgotne silnie wilgotne	So Św	So Św	Św 50-70% So 30-40% Brz+Kl+Lp 5-10%
6.	BMb	bagienne odwodnione	So Św	So Św	Św 40-50% So 30-40% Brzom 10-20% Os+Ol 5-10%
		bagienne mokre	So Św	So Św	Św 50-70% So 15-25% Brzom 10-20% Ol do 5%
		bagienne bardzo mokre	So Brz	So Brz	Brzom 50-70% So 30-40% Ol+Os do 10%
7.	LMśw	świeże	So Gb Db	So Db	Db 30-40% So 30-40% Św 10-30% Lp+Gb+Kl+Brz 10-30%
		silnie świeże	Db Św	So Db Św	Św 30-40% Db 20-30% So 20-30% Lp+Kl+Brz+Gb 10-20%
8.	LMw	wilgotne	Św Gb Db	Db Św	Św 30-40% Db-30-40% Ol 10-20% Lp+Kl+Gb 5-10%
		wilgotne silnie wilgotne	Ol Św Db	Db Ol Św	Św 30-40% Ol 20-40% Db 5-10% Gb+Os+Lp+Kl 5-10%
9.	LMb	bagienne odwodnione	Brz Ol Św	Brz Ol Św	Św 30-40% Ol 20-30% Brz 20-30% So 10-20%
		bagienne mokre	Brz Ol Św	Brz Ol Św	Św 40-50% Ol 20-30% Brzom 20-30% So 5-10%
		bagienne bardzo mokre	Ol So Brz	Ol So Brz	Brzom 30-40% Ol 20-30% So 20-30% Św 10-20%
10.	Lśw	świeże	Św Gb Db	Św Db	Db 40-50% Św 20-30% Gb+Brz 10-20% Lp+Kl 10-20%
		silnie świeże	Lp Gb Db	Gb Lp Db	Db 30-40% Lp+Kl 20-30% Gb+Brz 10-20% Js+Wz 10-20% Św+Ol do 10%
11.	Lw	wilgotne	Gb Js Db	Ol Js Db	Db 40-50% Js+Wz 20-30% Ol 10-20% Brz+Os+Gb+Lp+Kl 10-20%
		wilgotne silnie wilgotne	Db Ol Js	Db Ol Js	Jś 30-40% Ol 30-40% Db 20-30% Wz+Gb+Brz+Św+Lp+Kl 5-10%
12.	Ol	bagienne odwodnione	Ol	Ol	Ol 60-70% Jś+Wz 10-20% Św 5-10% Brzb 10-20%
		bagienne mokre	Ol	Ol	Ol 80-90% Brz+Jś+Św 10-20%
		bagienne bardzo mokre	Ol	Ol	Ol 90-100% Brzb+Brzom+Wb do 10%
13.	OlJ	łęgowe niezalewane	Js Ol	Js Ol	Ol 30-40% Jś 30-40% Db+Wz+Kl 10-15% Św do 10% Gb+Lp do 5% Brzb 5-10%

Projektując składy gatunkowe przyszłych odnowień należy uwzględnić następujące postulaty nadleśnictwa w tym zakresie:

1. Uwzględnić istniejące odnowienia naturalne w składzie projektowanych upraw.
2. Na siedliskach, gdzie planowany jest w składzie gatunkowym jesion, należy dążyć do częściowego zastępowania go w składzie gatunkowym drzewostanów przez inne cenne gatunki liściaste np. Wz, Kl lub Ol do czasu ustąpienia choroby, jednocześnie preferując w zabiegach pielęgnacyjnych pojawiające się odnowienia naturalne jesionu i wiązu.
3. Zwiększyć w składach gatunkowych upraw udział brzozy na siedliskach borowych oraz LMśw ze względów p-poż w przypadkach określonych poniżej:

- wzdłuż szlaków komunikacyjnych (drogi publiczne, leśne itp.);
- wzdłuż szlaków turystycznych;

Poprawki - proponuje się zaplanowanie poprawek na poziomie 5 % powierzchni planowanych odnowień i zalesień.

Dolesienia - nie należy ujmować do dolesień luk poniżej 10 arów, jak również i tych, na których istnieje możliwość odnowienia naturalnego.

Podszyty - nie ma potrzeby wprowadzania podszytów.

Podsadzenia - zaplanować w litych dębinach dobrej jakości w wieku do 80 lat oraz we wskazanych i uzgodnionych z nadleśnictwem drzewostanach sosnowych.

Na gruntach porolnych uzgodniono wykorzystanie w większym stopniu Md i Bk jako gatunków lepiej przystosowanych do postępujących zmian klimatycznych w zastępstwie rozpadających się drzewostanów So i Św.

B.12 Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej

Rozpoznany będzie aktualny stan zdrowotny i sanitarny lasów nadleśnictwa wraz z określeniem stopnia nasilenia uszkodzeń:

- wyrządzonych przez zwierzynę w uprawach i młodnikach,
- podtopionych przez bobry,
- spowodowanych przez grzyby,
- drzewostanów uszkodzonych przez szkodniki owadzie (pierwotne i wtórne),

- wyrządzonych przez czynniki atmosferyczne (głównie wiatry),
- z tytułu zakłóceń stosunków wodnych,
- inne uszkodzenia antropogeniczne.

Dodatkowo zostaną zainwentaryzowane drzewostany na gruntach porolnych.

Uszkodzenia i zagrożenia należy nanieść na mapę ochrony lasu zgodnie z §102 IUL.

Wykonawca dokona analizy obowiązujących wymagań w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem oraz stanem ochrony przeciwpożarowej nadleśnictwa w tym:

- określi kategorię zagrożenia pożarowego dla nadleśnictwa na podstawie metody klas palności;
- zweryfikuje punkt poboru ścioty do określania i prognozowania zagrożenia pożarowego, zgodnie z obowiązującą Instrukcją Ochrony Przeciwpożarowej Lasu;
- przeprowadzi weryfikację ilości i lokalizacji punktów czerpania wody ze wskazaniem dojazdu;
- zamieści wykaz sztucznych punktów poboru wody z rozmieszczeniem ich na mapie z uwzględnieniem wydajności poszczególnych hydrantów. Nadleśnictwo zobowiązuje się do uzyskania tych informacji od gmin i przekazania wykonawcy PUL rozbudowę w ostatnim czasie sieci wodociągowych na terenach wiejskich;
- dokona analizy i weryfikacji sieci dojazdów pożarowych;
- zaktualizuje przebieg i rodzaj pasów przeciwpożarowych;
- opracuje wykaz obiektów szczególnie cennych (jeżeli występują) takich jak niektóre rezerwaty i wyjątkowo cenne pomniki przyrody wraz z podaniem zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego (zgodnie z załącznikiem nr 4 „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu”), podając adres leśny i powierzchnię rezerwatu, adres leśny i współrzędne geograficzne w układzie WGS 84 pomników przyrody, wraz z opracowaniem warstwy LMN dotyczącej tych obiektów zgodnie ze standardem LMN, na potrzeby sporządzenia charakterystyki zagrożenia pożarowego nadleśnictwa w „Sposobach postępowania na wypadek powstania pożaru lasu”;
- zgodnie z załącznikiem nr 3 „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu” określi czas swobodnego rozwoju pożaru lasu dla najbardziej oddalonych od sił ratowniczo-gaśniczych fragmentów kompleksów leśnych;

- wskaże na mapie ochrony przeciwpożarowej lokalizację różnego typu obiektów stwarzających szczególne zagrożenie pożarowe.

Całość zagadnień związanych z ochroną przeciwpożarową zostanie naniesiona na mapę ochrony przeciwpożarowej, zgodnie z § 104 IUL.

B.13 Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego, w tym sporządzenia odpowiedniej mapy przeglądowej.

Usytuowane w centralnej części Puszczy Knyszyńskiej, tworzące zwarty kompleks lasy Nadleśnictwa Supraśl, są atrakcyjnym terenem rekreacyjnym dla mieszkańców Białegostoku, regionu a także turystów z innych części Polski. Duże znaczenie ma dostępność komunikacyjna a także położenie na popularnym szlaku tatarskim biegnącym do Kruszynian. Magnesem przyciągającym turystów jest też urokliwe, zabytkowe miasteczko Supraśl, będące dla wielu odwiedzających dogodnym punktem wypadowym do miejsc wypoczynku w lasach otaczających Supraśl oraz dalszych wycieczek. Częstym celem wycieczek jest oferująca wiele atrakcji Kopna Góra. Do przyjazdów rekreacyjnych zachęcają także liczne na terenie nadleśnictwa szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, konne i kajakowe a także trasy do uprawiania narciarstwa biegowego.

Nadleśnictwo Supraśl wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Knyszyńska, utworzonego w 2011 roku. Celem działania LKP jest promocja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody w lasach oraz edukacja leśna społeczeństwa.

Obiekty edukacyjne

Izba edukacyjna „Leśna szkoła”

Niewielka sala na ok. 30 osób, wyposażona w pomoce edukacyjne i sprzęt audiowizualny. W planach jest wybudowanie nowoczesnego budynku edukacyjno-wystawienniczego przy zagrodzie pokazowej żubrów powstającej w Kopnej Górze.

Ścieżka dydaktyczna „Kopna Góra”

Ukazuje walory przyrodnicze rezerwatu „Woronicza” obejmującego zlewnię strumienia i źródłisko. W części przebiegu ścieżka prowadzi przez drzewostany gospodarcze przedstawiając treści związane z prowadzeniem gospodarki leśnej. Z uwagi na znaczne przeobrażenia (zręby) planuje się likwidację ścieżki oraz utworzenie dwóch innych (w okolicy Kopnej Góry oraz Supraśla).

Ścieżka bartnicza

Zlokalizowana obok miejscowości Łaznie. liczy ok. 1 km długości. Przy trasie umieszczono dwie wiszące kłody bartne i trzy barcie. Pożytki zapewniają pszczołom rośliny miododajne obficie występujące w prześwietlonych fragmentach drzewostanu oraz na łąkach doliny Sokołdy. Ścieżka ma za zadanie przybliżyć zwiedzającym bartnictwo oraz znaczenie pszczoł w przyrodzie.

Ścieżka Szlakiem Powstania Styczniowego (edukacyjno-historyczna)

Powstała w 2013 r., w 150. rocznicę zrywu narodowego. Biegnie przez lasy nadleśnictw: Czarna Białostocka, Supraśl, Żednia i Waliły, prowadząc do miejsc pamięci i ciekawych przyrodniczo fragmentów Puszczy Knyszyńskiej. Licząca łącznie 71 km ścieżka jest przeznaczona do turystyki pieszej i rowerowej.

Małe Muzeum Historii Puszczy Knyszyńskiej

Obiekt służący edukacji historycznej. Najważniejszą część ekspozycji stanowią pamiątki związane z XIX-wiecznymi powstaniami narodowymi. Należą do nich m.in. eksponaty związane z bitwą pod Sokołdą (7 lipca 1831 r.) oraz pamiątki z okresu Powstania Styczniowego.

Obiekty edukacyjno-rekreacyjne

Arboretum w Kopnej Górze

Arboretum im. Powstańców 1863 r. powstało w 1988 roku, zajmuje 26 ha powierzchni. Jego duża część ma charakter parkowy z kolekcją obcych gatunków drzew, krzewów oraz ich odmian ozdobnych. W części leśnej natomiast można wyróżnić wiele typów siedliskowych lasu, charakterystycznych dla Puszczy Knyszyńskiej. Arboretum jest popularnym miejscem rekreacji i wypoczynku. Służy też prowadzeniu edukacji leśnej.

Zagroda pokazowa żubrów w Kopnej Górze

W trakcie budowy, obecnie trwają prace które umożliwią wsiedlenie żubrów we wrześniu b.r. Kolejne elementy infrastruktury zagrody będą powstawać w miarę pozyskiwania kolejnych środków. Kluczowym obiektem oczekującym na realizację jest budynek edukacyjno-wystawienniczy. Ponadto planuje się wybudowanie parkingu, zaplecza gospodarczego oraz usługowo-handlowego. Zagroda służyć będzie ochronie żubra a także edukacji oraz popularyzacji wiedzy o tym cennym gatunku.

Linia kolejki wąskotorowej

Z rozbudowanej niegdyś sieci kolejowej na obszarze Puszczy Knyszyńskiej obecnie pozostał tylko odcinek pomiędzy Czarną Białostocką a Kopną Górą (wpisany do rejestru zabytków). Trwają starania zmierzające do reaktywacji kolejki polegającej na uruchomieniu

przejazdów turystycznych przy użyciu drezyn. Końcowym przystankiem będzie zagroda pokazowa żubrów. Obecnie partnerami w projekcie, poza Nadleśnictwem Supraśl są Nadleśnictwo Czarna Białostocka oraz gmina Czarna Białostocka.

Pieszne szlaki turystyczne

Przez obszar nadleśnictwa przebiega wiele szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych i kajakowych. Zarządcą większości z nich jest PTTK.

Szlak Borami Dorzecza Supraśli – oznakowany kolorem zielonym, (długość ok.30 km),

Szlak Królowej Bony – oznakowany kolorem niebieskim, (długość ok. 75 km),

Szlak Śladami Powstania Styczniowego – oznakowany kolorem czerwonym, (długość ok.49 km),

Szlak Supraski - oznakowany kolorem żółtym, (długość ok. 16 km),

Szlak Świętej Wody – oznakowany kolorem niebieskim, (długość ok. 28 km),

Szlak Wzgórz Świętojańskich – oznakowany kolorem czerwonym, (długość ok. 27 km),

Szlak Tatarski Duży - oznakowany kolorem zielonym, (długość około 57 km).

Pozostałe szlaki turystyczne

Green Velo – szlak rowerowy, oznakowany kolorem pomarańczowym,

Kresowe wędrówki – szlak rowerowy oznakowany kolorem zielonym,

Z Puszczy Knyszyńskiej do doliny Biebrzy – szlak rowerowy, oznakowany kolorem niebieskim,

Szlak podmiejskich rezydencji – szlak rowerowy oznakowany kolorem żółtym,

Szlak konny żółty – o długości około 120 km (z czego na terenie Nadl. Supraśl ok. 38 km),

Trasy spływów kajakowych rzekami Supraśl i Sokołda,

Narciarskie trasy biegowe oraz ścieżki do uprawiania Nordic Walking w lasach przylegających do Supraśla (tzw. Glinki)

Miejsca wypoczynku

Wiata Kopna Góra

Pólko nad rzeką

Lewitówka - polana na obrzeżu miasta Supraśl

Wiata Dębownik

Wiata pod Dębami

Glinki - polana na obrzeżu miasta Supraśl

Ponadto na terenie Nadleśnictwa Supraśl przygotowano zostało 12 niewielkich miejsc postoju pojazdów.

Arboretum w Kopnej Górze

Arboretum w Kopnej Górze zostało utworzone przez Nadleśnictwo Supraśl w roku 1988 jako pierwszy taki obiekt w północno-wschodniej Polsce. Arboretum powołano Zarządzeniem nr 1/88 z 28 stycznia 1988 roku Dyrektora Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Białymstoku. Arboretum nie jest wyodrębnioną samodzielną jednostką. Położone jest w leśnictwie Kopna Góra oddz. 264 b-pow. 23,38 ha. Oprócz samego arboretum jest jeszcze małe zaplecze szkółkarskie ze szklarnią. Są tam produkowane sadzonki na potrzeby arboretum. Na małą skalę sadzonki wyprodukowane w arboretum są sprzedawane. Do celów arboretum należy popularyzacja wiedzy przyrodniczej, stwarzanie możliwości poznania leśnych roślin krajowych jak też i roślin obcego pochodzenia. Stanowi też miejsce rekreacji i wypoczynku zarówno osób indywidualnych jak i zorganizowanych wycieczek. Jest też miejscem prowadzenia zajęć dydaktycznych dla dzieci i młodzieży z okolicznych szkół. W czasie pandemii wzrosło zainteresowanie tego typu obiektami. Ta tendencja utrzymuje się nadal. Arboretum przez turystów indywidualnych jest odwiedzane szczególnie w czasie dni wolnych od pracy. Dostępne jest dla zwiedzających od 1 kwietnia do 30 września w godz. 9.00-19.00. W przypadku sprzyjających warunków pogodowych przedłużane jest otwarcie arboretum do końca października. Obecnie liczba zwiedzających to około 30 tys. rocznie. Grupy po wcześniejszym umówieniu są oprowadzane przez przewodnika za drobną opłatą. Zazwyczaj są to grupy dzieci i młodzieży, choć ostatnio popularne stały się też grupy seniorów. Oprowadzanie jest dostosowane do potrzeb indywidualnych danej grupy. W arboretum do dyspozycji zwiedzających jest plac zabaw, ławki oraz zadaszenia z ławkami. Jest też ścieżka edukacyjna o zwierzętach występujących w naszych lasach. Do dyspozycji zwiedzających jest też mały drewniany budynek, gdzie można schronić się przed deszczem. W tym budyneczku zwanym kolibą co jakiś czas można zobaczyć wystawy dotyczące roślin. Prowadzone są też zajęcia edukacyjne. Przy roślinach ustawione są tabliczki z informacją o gatunku, rodzinie oraz miejscu występowania naturalnego danej rośliny.

Arboretum jest położone blisko rzeki Sokółda. W samym obiekcie są dwa sztuczne zbiorniki wodne (stawy), co bardzo uatrakcyjnia teren arboretum. Rośliny są sadzone w

kolekcjach lub poza nimi. Na chwilę obecną są założone następujące kolekcje: cisów, żywotników, cyprysików, jałowców, świerków, sosen, klonów, rododendronów, jarzębów, jodeł.

W roku 2023 jest planowane założenie nowej kolekcji z rodzaju wiąz (*Ulmus*).

W arboretum obecnie w wymienionych kolekcjach rodzajów oraz poza nimi mamy zgromadzone około 350 gatunków i odmian drzew i krzewów. Stale są prowadzone nowe nasadzenia zarówno w kolekcjach jak i poza nimi.

Na podstawie trójstronnego porozumienia pomiędzy Nadleśnictwem Supraśl, Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i Politechniką Białostocką jest prowadzona hodowla *ex situ* roślin zagrożonych z obszaru Polski północno-wschodniej. Ma to na celu stworzenie bazy genowej tych roślin a w przyszłości „zwracanie” ich naturze. Obecnie z sukcesem utrzymane są gatunki krytycznie zagrożone w środowisku naturalnym, takie jak : dzwonecznik wonny (*Adenophora liliifolia*), piaskowiec trawiasty (*Eremogone saxatilis*) czy też niebielistka trwała (*Swertia pernnis*). Pośród tych „ratowanych ” roślin są także relikty glacialne : wierzba lapońska (*Salix lapponum*), Chamedafne północna (*Chamaedaphne calyculata*) oraz zimoziół północny (*Linnaea borealis*). Obecnie mamy około 20 gatunków tych roślin chronionych i rzadkich. Planowane są też kolejne gatunki takie jak groszek wschodniokarpacki (*Lathyrus laevigatus*) czy pępawa różyczkolistna (*Crepis praemorsa*).

Wśród ciekawostek arboretum mamy zegar kwiatowy z roślinami dzikorosnącymi, które zgodnie z obserwacjami Karola Linneusza otwierają lub zamykają kwiaty w danych porach dnia.

Od niedawna działa też aplikacja mobilna, po której pobraniu na telefon lub inne urządzenie mobilne, można skorzystać z ciekawych tras, odszukać poszczególne gatunki roślin, czy też zagrać w grę terenową.

W celu łagodzenia zmian klimatu i zwiększeniu bioróżnorodności na terenie arboretum zakładane są łąki kwietne. Są to łąki, w skład których wchodzi zarówno gatunki wieloletnie jak i jednoroczne. Zakładane są także ogrody kwietne z gatunkami z dawnych ogrodów wiejskich. Dzięki łąkom kwietnym oraz innym roślinom kwitnącym arboretum jest przyjazne zapylaczom.

W arboretum prowadzone są prace pielęgnacyjne (pielenie, koszenie, podcinanie). Usuwane są także drzewa suche i zagrażające.

W roku 2013 została opracowana strategia rozwoju arboretum w Kopnej Górze na lata 2014-2038. Zadania z tej strategii w miarę możliwości są wprowadzane. Istnieje potrzeba uaktualnienia tej strategii i dostosowania do zmieniających się warunków i wymagań

społecznych. Jest też potrzeba dokładnej inwentaryzacji wszystkich roślin występujących na terenie arboretum. Część z nich jest nierozpoznana albo rozpoznana nieprawidłowo. Także jest potrzeba uaktualnienia mapy nasadzeń w arboretum.

- Zajęcia edukacyjne

Nadleśnictwo Supraśl przynależy do Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Knyszyńska którego celem jest promocja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody w lasach oraz edukacja leśna społeczeństwa. Obecnie jest tworzony nowy plan gospodarczo-ochronny na lata 2023-2033. W związku z tym planowane jest stworzenie nowych ścieżek przyrodniczo-leśnych, tablic oraz infrastruktury turystycznej (ścieżka przyrodnicza przy rezerwacie Krasne, ścieżka zdrowia przy zagrodzie żubrowej, leśny plac zabaw w okolicy miasta Supraśl).

Oferta edukacyjna Nadleśnictwa Supraśl jest skierowana do osób z różnych grup wiekowych i zawodowych. Zajęcia edukacyjne odbywają się najczęściej w sali edukacyjnej w Kopnej Górze, w Arboretum im. Powstańców z 1863 roku a także w szkołach, przedszkolach, na ścieżkach dydaktycznych czy na terenie całego nadleśnictwa. Zajęcia obejmują różne formy m.in.: prelekcje, pogadanki, elementy wykładów z ćwiczeniami i wykłady połączone ze współzawodnictwem, konkursy wiedzy przyrodniczej i konkursy plastyczne o tematyce leśnej. Nadrzędnym celem tego typu spotkań jest upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym, wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu.

Od lat ważne miejsce w edukacji prowadzonej przez Nadleśnictwo Supraśl zajmuje edukacja historyczna. Wiąże się ona z licznymi prelekcjami i oprowadzaniem grup szkolnych, turystycznych, żołnierzy, harcerzy i leśników po cmentarzu wojennym w Kopnej Górze oraz znajdującym się w pobliżu muzeum.

W związku z powstającą zagrodą pokazową żubrów w Kopnej Górze zostanie poszerzona oferta edukacyjna o tą tematykę. Zajęcia będą się odbywały na ścieżkach oraz w planowanym nowym w budynku edukacyjnym przy zagrodzie.

Nadleśnictwo Supraśl bierze udział w wielu imprezach plenerowych zarówno jako organizator, współorganizator jak i uczestnik. Współpracuje w ww. zakresie m.in. z takimi instytucjami jak: szkoły i przedszkola, instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, ośrodki kultury, muzea, park krajobrazowy, kościoły itp. poprzez wystawienie

stoiska edukacyjno-promocyjnego Nadleśnictwa Supraśl i Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Knyszyńska”.

W ramach współpracy z innymi nadleśnictwami wchodzącymi w LKP Puszcza Knyszyńska, nadleśnictwo dodatkowo przygotowuje powyższe stoiska promujące Lasy Państwowe, m.in. podczas Spotkań Hubertowskich w Puszczy Knyszyńskiej, Leśnika z pasją - wydarzenia edukacyjnego połączonego z piknikiem, imprezie plenerowej w Muzeum Kultury Ludowej „Podlaskie Ziołami Pachnące” czy Dni Miasta Supraśl.

Nadleśnictwo współpracuje również z mediami: radiem, telewizją i prasą, a o wszystkich ważnych wydarzeniach informuje na swojej stronie internetowej, w social mediach i w lokalnej prasie.

W związku z planami wyznaczenia obszaru lasów o zwiększonej funkcji społecznej planowane jest zwiększenie intensywności prowadzenia zajęć edukacyjnych na tym obszarze w oparciu o nowopowstałe obiekty infrastruktury turystycznej (ścieżki, tablice edukacyjne, itp.).

Opis zagadnień dotyczących rekreacyjnego zagospodarowania nadleśnictwa powinien nastąpić w ścisłej współpracy wykonawcy z nadleśnictwem. Obiekty turystyczne oraz urządzenia towarzyszące, obiekty punktowe, powierzchniowe i kubaturowe zostały zinwentaryzowane i naniesione na LMN. Obiekty liniowe takie jak szlaki turystyczne, ścieżki dydaktyczne, szlaki konne, rowerowe, trasy narciarstwa biegowego pozostają do weryfikacji przy nanoszeniu na mapę przeglądową zagospodarowania rekreacyjnego nadleśnictwa.

Wzdłuż publicznych szlaków komunikacyjnych, przy nieruchomościach i gruntach z infrastrukturą innej własności, w miejscach wypoczynku, miejscach postoju pojazdów i innych miejscach zwiększonego ryzyka oraz przy szlakach turystycznych a także obiektach udostępnianych społeczeństwu należy bezwzględnie usuwać drzewa zagrażające bezpieczeństwu.

B.14 Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego

Użytkowanie uboczne wynikać będzie z zapotrzebowania gospodarki na poszczególne produkty i uzyskiwanych efektów ekonomicznych. Wzorem lat ubiegłych przewiduje się jedynie pozyskiwanie choinek dla potrzeb zaopatrzenia rynku lokalnego. W Nadleśnictwie Supraśl na terenie leśnictwa Podsupraśl i Klin założono kilka kwater plantacji choinkowej..

Podstawowym dokumentem dotyczącym prowadzenia gospodarki łowieckiej w Nadleśnictwie Supraśl jest Wieloletni Łowiecki Plan Hodowlany dla Rejonu Hodowlanego

Puszczy Augustowskiej. Dokument ten zawiera zarówno dane rzeczowe, jak i ilościowe dotyczące spraw związanych z zagospodarowaniem obwodów Ośrodka Hodowli Zwierzyny oraz liczebnością zwierzyny.

Podział powierzchniowy i granice obwodów łowieckich zostały uregulowane Uchwałą nr XXVII/332/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 lutego 2021 r. w sprawie dokonania podziału Województwa Podlaskiego na obwody łowieckie oraz zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii o których mowa w art. 26a ust. 1 ustawy Prawo łowieckie. Ustawa obowiązuje od 1 kwietnia 2022 r.

W zasięgu administracyjnym nadleśnictwa położonych jest 16 obwodów łowieckich.

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa z 11 obwodów tylko 2 są polne oznaczone jako bardzo słabe, pozostałe obwody – leśne/bardzo dobre, dobre i średnie.

Spośród ww. obwodów Nadleśniczy Nadleśnictwa Supraśl zatwierdza Roczne Plany Łowieckie dla poniżej wymienionych obwodów:

- nr 124 – Koło Łowieckie Żubr w Sokółce,
- nr 139 – Koło Łowieckie Sokół w Supraślu,
- nr 160 – Koło Łowieckie Leśnik w Białymstoku,

Głównym dokumentem dotyczącym prowadzenia gospodarki łowieckiej w Nadleśnictwie Supraśl jest Wieloletni Plan Hodowlany dla Rejonu Hodowlanego Puszczy Knyszyńskiej. Pozostałe obwody w większej części położone są na terenie sąsiednich nadleśnictw i tam też sprawowany jest nadzór nad realizacją rocznych planów łowieckich.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Supraśl znajduje się wyłączony z dzierżawy obwód, który tworzy niezależny Ośrodek Hodowli Zwierzyny:

- Obwód nr 140 OHZ Nadleśnictwa Supraśl,

Nadleśnictwo w Ośrodku Hodowli Zwierzyny w obwodzie wyłączonym, którego jest zarządcą (140) prowadzi gospodarkę łowiecką skierowaną na osiągnięcie celów wynikających z art. 28 ust. 2 ustawy Prawo łowieckie:

Prowadzenie wzorcowego zagospodarowania łowisk, z wdrażaniem nowych osiągnięć z zakresu łowiectwa:

- stała poprawa warunków bytowania zwierzyny poprzez zagospodarowanie łąk i pastwisk śródleśnych, utrzymanie i zakładanie nowych poletek łowieckich (ok. 12 ha),
- doskonalenie metody wykładania drzew zgryzowych z wykorzystaniem maszyn wielooperacyjnych, z docelowym założeniem pozostawiania dla zwierzyny w okresie zimowym;

- dalsze kształtowanie ekosystemów leśnych pod kątem zapewnienia optymalnych warunków bytowania zwierzyny, wzbogacenie bazy żerowej, zabezpieczenie miejsc rozrodu i stałego przebywania, ochrona korytarzy ekologicznych,

- tworzenie przejść dla zwierzyny przez uprawy leśne w celu zachowania ciągłości tras migracyjnych,

- utrzymanie i budowa urządzeń łowieckich,
- wprowadzenie oraz nadzór nad elektroniczną księżką polowań,
- współpraca z biurami polowań z całej Polski.

Prowadzenie badań naukowych:

- współpraca z Państwową Inspekcją Weterynaryjną w zakresie pobierania materiału biologicznego od zwierząt łownych do badań weterynaryjnych,

- obserwacja i określanie ciągów zwierzyny w kontekście zabezpieczenia przed kolizjami komunikacyjnymi,

- W ramach realizacji gospodarki łąkowo-rolnej na ok. 35 ha trwałych użytków zielonych TUZ (łąk) nadleśnictwa prowadzony jest w latach 2020-2025 plan działalności rolno-środowiskowo-klimatycznej finansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

W ramach ww. programu realizowane są warianty:

- 4.4 Półnaturalne łąki wilgotne-ok. 10ha
- 4.5 Półnaturalne łąki świeże-ok. 1ha
- 4.6.2 Torfowiska – wymogi obowiązkowe i uzupełniające-ok.2ha
- 4.7 Ekstensywne użytkowanie na OSO-ok.2ha
- 4.8 Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszczyka, krwawodzioba lub czajki-ok.20ha

- W ramach ww. działalności prowadzony jest wykaszanie TUZ (łąk) wraz z wywozem biomasy, wykaszanie prowadzone jest w terminach określonych w planie działalności rolno-środowiskowo-klimatycznej, które są dostosowane do sezonu lęgowego ptaków związanych z terenami otwartymi oraz do fenologii roślin występujących na cennych siedliskach łąkowych.

- Corocznie na działkach większych niż 1,00ha pozostawione są fragmenty niekoszone o areale 10-20% .

- Projekt finansowany z POIS pn. „Poprawa stanu siedlisk widnych lasów i mokradeł oraz związanych z nimi zagrożonych gatunków roślin w Ostoi Knyszyńskiej przez ochronę czynną” realizowany we współpracy z Parkiem Krajobrazowym PK, Stowarzyszeniem „Uroczysko” w latach 2017-2021

- Siedliska bagienne: usuwanie wtórnych d-stanów brzoźowych, a następnie odrośli na ok.3ha

- Mineralne siedliska świeże lasowe i borowe: cięcia podokapowe, wykaszanie odrośli i bylin, odsłanianie gleby- na ok. 25ha.

Odtwarzanie populacji zanikających gatunków dziko żyjących:

- kontynuacja działań z zakresu bartnictwa jako elementu wzmacniającego obecność owadów zapylających, a tym samym tworzenie lepszych warunków do zwiększania bioróżnorodności łąk i wzbogacania bazy żerowej zwierzyny,

- prowadzenie gospodarki łąkowo-rolnej w sposób pozwalający na tworzenie dogodnych warunków dla bytowania gatunków związanych z terenami otwartymi, m.in. derkacza, rycyka, kszycy i czajki.

- Projekt finansowany z POiŚ i FL pt. „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce” realizowanego z SGGW w latach 2018-2023 corocznie:

- wykaszano ok. 20ha łąk,

- na ok. 13ha gruntów ornych uprawiano oziminę,

- dostarczano i wykładano buraki i siano w okresie zimowym w 15 miejscach dokarmiania,

- naprawiano i dezynfekowano ww. urządzenia karmowe.

Prowadzenie szkoleń z zakresu łowiectwa:

- udostępnianie danych z zakresu gospodarki łowieckiej studentom do realizacji prac inżynierskich i magisterskich,

- koordynacja i prowadzenie działań Rejonu Hodowlanego Puszczy Knyszyńskiej, nadzór nad realizacją Wieloletnich Łowieckich Planów Hodowlanych.

- szkolenia pracowników nadleśnictwa oraz członków kół łowieckich przy udziale lekarzy Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Białymstoku z zakresu bioasekuracji i zwalczania zagrożenia spowodowanego wirusem afrykańskiego pomoru świń,

- bieżące szkolenia z zakresu prowadzenia gospodarki łowieckiej uwzględniającej potrzeby społeczne i ochronne,

- organizacja szkoleń z zakresu etyki, języka i kultury łowieckiej, wdrażanie i kultywowanie wzorowego ceremoniału łowieckiego – zarówno podczas polowań komercyjnych, jak i szkoleniowych,

- poszukiwanie i wdrażanie odpowiednich metod organizacji łowiectwa z uwzględnieniem bieżącej i wzrastającej w przyszłości antropopresji na terenach leśnych, w tym regionów o dużej atrakcyjności turystycznej,

- organizacja polowań szkoleniowych dla Służby Leśnej,

Głównym wyzwaniem gospodarki łowieckiej nadleśnictwa, kół i zarządców jest utrzymanie stałego poziomu jeleniowatych. W 2022 roku rozpoczęła się realizacja tematu badawczego pt. „Określenie wpływu grodzień przed zwierzyną na zachowania pokarmowe jeleniowatych i ich presję na ekosystem leśny” zleconego przez DGLP Instytutowi Badawczemu Leśnictwa. Wiąże się ona z rezygnacją z grodzień upraw na terenie obrębu leśnego Supraśl oraz częściowo na terenie obrębu Sokółka.

Podczas prac nad nowym PUL należy uwzględnić:

- prawidłowe naniesienie na mapy paśników, paśników żubrowych, poletek, ambon.
- dokładny podział na rewiry oraz wykonanie mapy
- wydzielenie poletek łowieckich jako odrębne wydzielienia (Ls).

Na podstawie danych przekazanych przez nadleśnictwo wykonawca sporządzi mapę przeglądową gospodarki łowieckiej.

B.15 Infrastruktura nadleśnictwa.

Sprawy dotyczące infrastruktury kubaturowej w nadleśnictwie ujęte są „Programie Gospodarowania Zasobami Lokalowymi Nadleśnictwa Supraśl 2021-2025”. Budowy nowych obiektów oraz remonty istniejących zaplanowane są w wieloletnich planach inwestycyjnych i zazwyczaj uzależnione od aktualnych uwarunkowań i potrzeb, w tym sytuacji ekonomicznej nadleśnictwa. Zagadnienia związane z budową i remontami sieci drogowej opierają się na opracowaniu dotyczącym Docelowej Sieci Drogowej, dlatego też potrzeby w zakresie infrastruktury technicznej należy opisać bazując na istniejących dokumentach, a ewentualne sugestie lub zmiany uzgodnić z nadleśnictwem.

B.16 Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej

Komisja nie widzi potrzeby wykonania prognozy ekonomicznej.

B.17 Szczegółowość prognozy stanu zasobów drzewnych na koniec przyszłego okresu gospodarczego

Wykonawca opracuje rozdział „Prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego”. Przedstawi wpływ realizacji PUL na środowisko i Obszar Natura 2000 zgodnie z § 123 Instrukcji Urządzania Lasu.

B.18 Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony przyrody, w tym sporządzenia tabel dotyczących przedmiotów ochrony oraz zadań ochronnych

Program Ochrony Przyrody, opracowany wg stanu na 01.01.2013 roku należy zaktualizować zgodnie z § 110, 111, 112, IUL uwzględniając poniższe zapisy oraz dokumenty związane z ochroną przyrody. Przy aktualizacji Programu Ochrony Przyrody należy zwrócić szczególną uwagę na formy ochrony przyrody (rezerwaty przyrody, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów). Informacje zawarte w SDF-ach dla obszarów Natura 2000, należy poddać ocenie. Nowe informacje o stanowiskach cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów należy zamieścić w opisie taksacyjnym, jako informacje różne.

W programie ochrony przyrody należy omówić sposoby realizacji zabiegów gospodarczych w odniesieniu do zachowania miejsc występowania zinwentaryzowanych szczególnie cennych gatunków chronionych. Należy też opisać wytyczne do prowadzenia gospodarki na cennych przyrodniczo siedliskach, w odniesieniu wskazań gospodarczych w opisach taksacyjnych. Zadania w zakresie ochrony przyrody na terenie zarządzanym przez PGL LP, na którym znajduje się obszar Natura 2000 powinny być ustalone w PUL, z uwzględnieniem wytycznych zawartych w PZO sporządzonych dla poszczególnych obszarów Natura 2000. W przypadku siedlisk przyrodniczych nieleśnych, dla których nie planuje się wskazówek w PUL, informacje dotyczące sposobu postępowania na danych siedliskach przyrodniczych powinny być zawarte w POP, zgodnie z PZO.

Na gruntach będących w zarządzie Lasów Państwowych wykonawca prac dokona aktualizacji Programu Ochrony Przyrody na podstawie zebranych materiałów po weryfikacji terenowej. Należy umieścić opisy szczegółowe, wykazy, i tabele wykonane dla form ochrony przyrody. Natomiast na gruntach obcych, będących w zasięgu terytorialnym działania nadleśnictwa, aktualizacja Programu Ochrony Przyrody zostanie wykonana w oparciu o zebrane materiały z RDOŚ i z nadleśnictwa. W Programie Ochrony Przyrody należy podać sumaryczną powierzchnię (bez szczegółowej lokalizacji) drzewostanów wyłączonych z użytkowania (ONG).

Aktualizacja Programu Ochrony Przyrody dla nadleśnictwa winna zostać wykonana w oparciu o następujące elementy:

1. aktualizacja adresów wszystkich form ochrony występujących w nadleśnictwie;

2. aktualizacja zaewidencjonowanych w rejestrach zabytków obiektów zabytkowych;

3. weryfikacja wykazu istniejących form ochrony przyrody;

4. weryfikacja wykazu drzew zasługujących na ochronę;

5. weryfikacja wykazu drzewostanów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym;

6. uzupełnienie listy gatunków flory podlegających ochronie ścisłej i częściowej;

7. aktualizacja naturowych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, grzybów i zwierząt z podziałem na gatunki chronione powszechnie występujące (z podziałem na poszczególne leśnictwa), rzadkie, naturowe i z Czerwonej Księgi przy uwzględnieniu:

- wyników powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej dotyczącej siedlisk przyrodniczych leśnych i nieleśnych, gatunków chronionych roślin i zwierząt, wykonywanej w latach 2006-2007,
- wyników Państwowego Monitoringu Środowiska,
- wyników obserwacji przyrodniczych, prowadzonych na bieżąco przez leśniczych,
- aktualnych informacji o środowisku dostępnych w publikacjach naukowych oraz udostępnionych przez lokalne organizacje pozarządowe (NGO),
- danych uzyskanych z RDOŚ w Białymstoku.

W POP należy zamieścić odniesienie do wytycznych RDLP z dn.17.04.2020 ZP.0152.18.2019 dotyczące owadów saproksylicznych.

Program wraz z mapą walorów przyrodniczych i wartości kulturowych należy sporządzić, jako oddzielnie oprawiony tom oraz w formie elektronicznej. Należy również, na dodatkowe zlecenie, wykonać skróconą wersję Programu Ochrony Przyrody dla leśnictw, jako rozdział w operacie wg następującej tematyki:

1. Wykaz gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów w leśnictwie – rzadkie z podaniem dokładnej lokalizacji do wydzielenia, częste lub pospolite – ze wskazaniem siedlisk, na których występują.

2. Wykaz siedlisk przyrodniczych Natura 2000 w leśnictwie ze wskazaniem sposobów realizacji poszczególnych zabiegów gospodarczych,

W przypadku rozbieżności siedlisk po pracach wykonawcy, a danymi otrzymanymi z RDOŚ nanieść tą informację w informację różnych w opisie taksacyjnym, tak by nadleśnictwo miało przejrzyste dane co do danych pochodzących z PZO i tym samym ich rozbieżności ze stanem aktualnym stwierdzonym podczas prac taksacyjnych.

3. Opis form ochrony przyrody występujących w nadleśnictwie zawierający:

a) rezerваты przyrody:

- informacje ogólne: [powierzchnia, rodzaj ochrony],
- cel ochrony: [krótki opis celu],

b) strefy ochrony:

- nr i data decyzji powołującej strefę,
- lokalizacja strefy całorocznej i okresowej,
- terminy obowiązywania strefy okresowej,

c) pomniki przyrody:

- gatunek drzewa, wiek, pierśnica, liczba drzew w grupie lub alei,

d) użytki ekologiczne:

- lokalizacja do wydzielenia,

e) obszary Natura 2000:

- nazwa obszaru i powierzchnia,

f) obszary chronionego krajobrazu:

- powierzchnia i cel ochrony,

g) obiekty dziedzictwa kulturowego:

- nazwa obiektu,
- lokalizacja do wydzielenia.

Nadleśnictwo Supraśl w trakcie realizacji obowiązującego PUL zrealizowało lub jest w trakcie realizacji następujących projektów związanych z ochroną przyrody:

- „Kompleksowa ochrona żubra w Polsce”
- „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” (zakończony)

- „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe,,

Wskazane jest kontynuowanie działań związanych z ochroną żubra oraz polepszających warunki wodne związane z małą retencją niziną.

B.19 Wykaz map tematycznych

Wydruki map tematycznych z bazy geometrycznej należy wykonać zgodnie z Instrukcją techniczną sporządzania wydruków map leśnych (cz. 3 IUL) z późniejszymi zmianami.

Uwzględniając ustalenia i ilość map określonych w pkt. 11 powyższego dokumentu pt.

„Wymagania dotyczące sporządzania i wydruku map”.

Sporządzenie i wydruk map przeglądowych i sytuacyjno - przeglądowych zgodnie z Instrukcją UL cz. I (§ 64, 71, 72, 73, 98, 102, 104, 107, 109, 111) uwzględniających tradycyjną symbolikę elementów topograficznych (kasowniki, drogi, linie podziału powierzchniowego).

1. Mapy dla leśnictw – skala 1: 10 000:

- gospodarczo - przeglądowa drzewostanów i cięć rębnych złożone i oprawione w twarde okładki koloru zielonego z opisem 2 komplety i 1 komplet w formie atlasu,
- połączoną mapę glebowo-siedliskowo i cięć w skali 1:10000 w formie atlasu w formacie A4 na papierze odpornym na wilgoć - 34 atlasy (po 2 sztuki na każde leśnictwo),
- gospodarczo - przeglądowa siedlisk i cięć rębnych złożone w sztywnej oprawie oraz 1 komplet w formie atlasu;
- mapa zagospodarowania turystycznego i walorów przyrodniczo-kulturowych, i lasów cennych przyrodniczo i PZO – 1 komplet;

2. Mapy dla obrębów – skala 1: 20 000:

- mapa przeglądowa drzewostanów z podziałem na obręby - oprawiona w twardej oprawie ;
- mapa przeglądowa cięć rębnych z podziałem na obręby - oprawiona w twardej oprawie (po 2 szt. na obręb);
- mapa przeglądowa siedlisk z podziałem na obręby;
- mapa przeglądowa zagrożenia środowiska biotycznego i ochrony lasu;

- mapa przeglądowa funkcji lasów oraz urządzeń i obiektów rekreacyjnych (2 sztuki);
  - mapa przeglądowa nasiennictwa i selekcji;
3. Mapa dla nadleśnictwa - skala 1: 5000
- Mapa gospodarczo ewidencyjna w arkuszach
4. Mapa dla nadleśnictwa - skala 1: 50 000
- mapa sytuacyjna obszaru w granicach terytorialnego zasięgu nadleśnictwa;
  - mapa sytuacyjno-przeglądowa gospodarki łowieckiej, z naniesionymi obwodami łowieckimi oraz 2 egzemplarze w formie mapy ściennej (podklejonej na płótnie);
  - mapa sytuacyjno-przeglądowa ochrony przeciwpożarowej – w formie mapy ściennej PAD
  - mapa sytuacyjno-przeglądowa ochrony przyrody, obszarów chronionych i funkcji lasów oraz walorów przyrodniczo-kulturowych;
  - mapa zagospodarowania turystycznego i walorów przyrodniczo-kulturowych, i PZO (2 sztuki).
5. Materiały kartograficzne do Strategicznej oceny oddziaływania Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Supraśl na środowisko i obszar Natura 2000.
- Mapa przeglądowa z naniesionymi stanowiskami oraz siedliskami gatunków ptaków chronionych z załącznika I Dyrektywy Rady 79/EWG z dnia 02 kwietnia 1979 r.(z późn.zm.) w skali 1:20 000 dla obrębów leśnych po 3 egz.
  - Mapa siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków roślin wymienionych w załączniku I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r.
  - w skali 1:20 000 dla obrębów leśnych po 3 egz.

B.20 Projekt wystąpienia do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości Prognozy Oddziaływania Planu Urządzenia Lasu na Środowisko i Obszary Natura 2000

Prognozę oddziaływania planu ul na środowisko należy wykonać w oparciu o Ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr. 199, Poz. 1227) oraz „Ramowe wytyczne w sprawie zakresu szczegółowej prognozy oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu” (przesłane pismem DGLP Zn.ZU-7019-50/11 z dn.08.09.2011 r.) wraz z załącznikami (1-5).

W trakcie posiedzenia KZP w Nadleśnictwie Supraśl wniesiono następujące uwagi i wnioski:

1. *Podniesienie wieku rębności sosny do 140 lat*

- wniosek nie uwzględniony.

Uzasadnienie:

Wiek rębności ustalany na KZP jest wartością wskaźnikową służącą wyliczenia etetu użytków rębnych. Nie określa on faktycznego wyrębu drzew i drzewostanów sosnowych. Decydujące znaczenie o lokalizacji cięć w przyszłym dziesięcioleciu i wyborze sposobu zagospodarowania lasu będą miały kwestie ochronne i hodowlane. Dodatkowo przewiduje się do pozostawienia jako referencyjne części drzewostanów sosnowych w wieku powyżej 150 lat. Wykaz takich drzewostanów zostanie przygotowany po zakończeniu prac taksacyjnych.

2. *W lasach ochronnych, zwłaszcza uzdrowiskowych zaniechanie, a przynajmniej znaczne zredukowanie wielkopowierzchniowych zrębów zupełnych, zwłaszcza rębni Ib, na siedliskach borowych, na których powinny być stosowane rębnie złożone, ewentualnie rębnia II z pozostawieniem nasienników.*

- Wniosek częściowo uwzględniony i już realizowany.

3. *Obniżenie w PUL pozyskania drewna o co najmniej 35% w porównaniu z poziomem z bieżącego PUL*

- Wniosek nie uwzględniony.

Uzasadnienie:

Na tym etapie planowania trudno określić potrzeby ochronne i hodowlane drzewostanów. Ewentualną decyzję odnośnie ilości i lokalizacji cięć związanych z realizacją zadań hodowlano-ochronnych będzie można podjąć dopiero po zakończeniu prac taksacyjnych.

4. *Użytkowanie siedlisk lasowych, Znaczna powierzchnia żyznych siedlisk w obrębie Puszczy spinetyzowanych/ w których gatunek dominujący stanowią drzewa iglaste poprzez rb III, rb IV z gniazdami do 10 arów, ponadto stosowanie TP, rb V przy pozostawieniu dojrzałych drzew liściastych i ich skupisk)*

- wniosek nie uwzględniony.

Uzasadnienie:

Przebudowa drzewostanów iglastych niedostosowanych składem gatunkowym do siedliska powinna uwzględniać potrzeby hodowlane wprowadzanych gatunków liściastych głównie dębu. W tym wypadku powierzchnia gniazd poniżej 10 arów nie pozwoli na prawidłową przebudowę. Zalecana przez ZHL dla rębni gniazdowych wielkość gniazd w takich wypadkach powinna być większa i wynosić maksymalnie do 50 arów. W wypadku gatunków lepiej znoszących ocienienie możliwa jest mniejsza powierzchnia od minimum 5 arów. Dotyczy to jednak wyłącznie gatunków domieszkowych i biocenotycznych.

5. wytypowanie drzewostanów kwalifikujących się do Eurooochrony w ramach Europejskiej Strategii Ochrony Bioróżnorodności:
- drzewostany o charakterze pierwotnym,
  - starodrzewy,
  - drzewostany w których zachodzą procesy naturalne również drzewostany dojrzałe z dużym udziałem gatunków pionierskich, co przekłada się na duże zasoby martwego drewna, obecność w takich miejscach gatunków zależnych od martwego drewna,
  - stanowiska chronionych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt
  - carbon-rich ecosystems, ekosystemy kluczowe dla sekwestracji węgla i wody, czyli lasy podmokłe na siedliskach organicznych (olsy, bory, łęgi)
    - wytypowanie ww. drzewostanów będzie możliwe po wykonaniu prac taksacyjnych i wtedy będzie można dokonać wyboru sposobu postępowania; w chwili obecnej założenia KZP umożliwiają częściową realizację wniosku.
6. Zaniechanie z inwazyjnych zabiegów agrotechnicznych, przygotowania gleby, przynajmniej na Siedliskach żyznych, nie stosowanie orki jesiennej na powierzchniach do odnowienia, gdyż to powoduje uwalnianie CO₂.
- Część wykonawcza w zakresie stosowanych sposobów przygotowania gleby nie jest objęta uzgodnieniami KZP, jednakże technologia tych prac ewoluuje w kierunku metod naturalnych lub mechanicznych punktowych. Temat do omówienia na NTG.
7. Zachowanie naturalnych odnowień podczas wykonywanych prac.
- Wniosek częściowo uwzględniony (promowanie odnowień naturalnych).
8. Zaniechanie lub ograniczenie do minimum (ewentualne zabiegi selektywne) prac w lasach wodochronnych i na gruntach podmokłych
- Wniosek częściowo uwzględniony.
9. Przeciwdziałanie pinetyzacji żyznych siedlisk; dostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do siedlisk poprzez:
- 1) zmniejszenie udziału gatunków iglastych na siedliskach żyznych poprzez stopniową eliminację so i św; w najstarszych klasach wiekowych zabiegi powinny mieć umiarkowaną intensywność i powinien zakładać pozostawianie najstarszych drzew. Największa intensywność powinna mieć miejsce w monokulturach iglastych w młodszych i średnich klasach wiekowych.
  - 2) w przypadku drzewostanów mieszanych na żyznych siedliskach preferowanie i pozostawianie dojrzałych drzew gatunków liściastych; zwłaszcza jeśli stanowią one niewielki udział w drzewostanie
  - 3) zaniechaniu sadzenia sosny i świerka na siedliskach żyznych lasowych a przynajmniej zmniejszeniu udziału tych gatunków w odnowieniach.)
    - Wniosek częściowo uwzględniony.

Uzasadnienie:

Sosna pospolita ekotyp supraski jest elementem niezwykle cennym przyrodniczo w Puszczy Knyszyńskiej, szczególnie na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Występuje ona również często na siedliskach lasowych i mieszanych. Rugowanie jej ze składu byłoby niezgodne z założonymi celami ochronnymi. W wypadku świerka zmiany klimatyczne i stosunków wodnych znacząco zwiększają w ostatnich latach jego ustępowanie. W drzewostanach starszych klas wieku bardzo często nie planuje się żadnych zabiegów trzebieżowych z wyjątkiem cięć sanitarnych (tzw. cisza trzebieżowa). Decyzja odnośnie lokalizacji takich drzewostanów zostanie podjęta po zakończeniu prac taksacyjnych.

10. *Ocenić wpływ planowanych prac na podlegająca ochronie entomofaunę, zwłaszcza chronioną dyrektywą siedliskową;*

- Nie dotyczy ustaleń KZP; wniosek realizowany w bieżącym działaniu nadleśnictwa w zależności od potrzeb.

11. *Podlegająca ochronie entomofauna, zwłaszcza chroniona dyrektywą siedliskową - zaplanować adekwatne działania ochronne prowadzące do zachowania siedlisk w stanie FV, zaplanować przynajmniej pozostawianie posuszu jałowego w II klasie rozkładu różnych gatunków drzew*

- częściowo uwzględniony (drewno martwe); realizacja w bieżącym działaniu nadleśnictwa.

12. *Zachowanie naturalnych, istniejących odnowień podczas wykonywanych prac, bez względu na parametry odnowienia*

- Działanie stosowane w bieżącym działaniu nadleśnictwa. Nie dotyczy ustaleń KZP.

13. *Zaniechanie inwazyjnych zabiegów agrotechnicznych, przygotowania gleby, przynajmniej na siedliskach żyznych, niestosowanie orki jesiennej na powierzchniach do odnowienia, gdyż to powoduje uwalnianie CO₂*

- Działanie stosowane w bieżącej działalności. Nie dotyczy ustaleń KZP.

14. *Ze względu na specyfikę terenów leśnych podlegających Nadleśnictwu należy uwzględnić w większym zakresie potrzeby społeczne poprzez m.in. odsunięcie działek zrębowych od szlaków komunikacyjnych i turystycznych, od granic miejscowości i osad., od miejsc i polan użytkowanych rekreacyjnie, na odległość min. 100 m, oraz zachowanie walorów krajobrazowych poprzez stosowanie rębni przerębowej na stromych stokach oraz w jarach, a także oraz pozostawianie dużej ilości starych drzew w miejscach strategicznych krajobrazowo i społecznie*

- Realizacja wniosku nastąpi podczas konsultacji w trakcie prac Zespołu Lokalnej Współpracy; ustalenia odnośnie lokalizacji zostaną przekazane wykonawcy prac.

Ustalenia Komisji akceptuję.

Zenon Angielczyk
Zastępca Dyrektora RDLP ds. Gospodarki
Leśnej

/podpisano elektronicznie/